

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин

(повна найменування кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»
**СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА США:
ЕКОНОМІКО-ДИПЛОМАТИЧНИЙ АСПЕКТ**

спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Міжнародні економічні відносини
(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи МЕВз-41
Андрусік Ангеліна Сергіївна

(підпис)

Керівник:
к.е.н., доцент
Зелінська Ольга Миколаївна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 2024 р.
Гарант освітньої програми:
д.е.н., професор
Лютак Олена Миколаївна

(підпис)

Луцьк – 2024 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра міжнародних економічних відносин

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Спеціальність: 292 Міжнародні економічні відносини

Освітня програма: Міжнародні економічні відносини

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин _____ к.е.н., доцент Олена БАУЛА

« _____ » _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Андрусік Ангеліні Сергіївній

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи: Співробітництво України та США: економіко-дипломатичний аспект

Керівник роботи: к.е.н., доцент Зелінська Ольга Миколаївна

затверджені наказом закладу вищої освіти від «30» грудня 2023 року № 454/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи «01» червня 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: Хартія Україна - США про стратегічне партнерство, законодавча база, щорічні аналітичні звіти, нормативні документи, доповіді та аналітичні публікації міжнародних організацій, що спеціалізуються на тематиці українсько-американського співробітництва, наукові дослідження іноземних вчених

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
1.1 Сутність та принципи міжнародного співробітництва. 1.2. Роль вітчизняних дипломатичних відомств у розбудові міжнародного співробітництва. 1.3. Передумови становлення українсько-американського співробітництва. РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО СТРАТЕГІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА. 2.1. Динаміка торговельного співробітництва України та США. 2.2. Військово-технічна підтримка України США в умовах збройної агресії росії. 2.3. Перспективи розвитку співробітництва між Україною та США у післявоєнній відбудові України. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу: Лист 1. Мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження. Лист 2. Принципи міжнародного співробітництва. Лист 3. Закордонні дипломатичні установи України. Лист 4. Напрями міжнародного співробітництва України зі США. Лист 5. Динаміка обсягів торгівлі між Україною та США у 2019-2023 рр. (тис.дол США) Лист 6. Топ українсько-американського товарообігу (2023 р.). Лист 7. Географічна структура імпорту України 2022-2023 рр. (млн.дол. США). Лист 8. Програми США щодо надання військової допомоги. Лист 9. Фінансова, гуманітарна та військова допомога Україні від держав партнерів (24.01.2022-31.05.2023рр.), млрд. євро. Лист 10. Американська військова допомога Україні (серпень 2022р.). Лист 11. Пріоритетні напрями повоєнної відбудови України. Лист 12. Види міжнародної допомоги Україні. Лист 13. Ключові елементи

американсько-українського перспективного співробітництва в рамках повоєнної відбудови України

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Теоретичний розділ</i>	доцент Зелінська О.М.		
<i>Аналітичний розділ</i>	доцент Зелінська О.М.		
<i>Висновки та пропозиції</i>	доцент Зелінська О.М.		
<i>Нормоконтроль</i>	доцент Зелінська О.М.		

7. Дата видачі завдання 30.12.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Примітка
1	<i>Обґрунтування теми</i>	<i>до 28.12.2023</i>	
2	<i>Огляд літератури із досліджуваної теми</i>	<i>до 16.01.2024</i>	
3	<i>Теоретичний розділ</i>	<i>до 14.02.2024</i>	
4	<i>Аналітичний розділ</i>	<i>до 14.03.2024</i>	
5	<i>Висновки та пропозиції</i>	<i>до 11.04.2024</i>	
6	<i>Формування списку використаних джерел</i>	<i>до 25.04.2024</i>	
7	<i>Формування додатків</i>	<i>до 02.05.2024</i>	
8	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	<i>до 09.05.2024</i>	
9	<i>Попередній захист кваліфікаційної роботи бакалавра</i>	<i>до 16.05.2024</i>	
10	<i>Нормоконтроль</i>	<i>до 23.05.2024</i>	
11	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	<i>до 28.05.2024</i>	
12	<i>Представлення кваліфікаційної роботи бакалавра до захисту</i>	<i>до 01.06.2024</i>	

Здобувач вищої освіти

_____ Андрусік А.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ Зелінська О.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Андрусік А.С. Співробітництво України та США: економіко-дипломатичний аспект. Рукопис.

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Міжнародні економічні відносини» спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2024.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження аспектів економіко-дипломатичного співробітництва України та Сполучених Штатів Америки, та виокремлення на цій основі перспектив подальшої співпраці в процесі повоєнної відбудови нашої держави в контексті російського вторгнення.

Об'єктом дослідження є економіко-дипломатичний аспект американсько-українського співробітництва.

Предметом дослідження є теоретичні та науково-практичні засади розвитку перспектив співробітництва України та США в умовах збройної агресії росії.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретико-концептуальні засади міжнародного співробітництва, а саме сутність та принципи міжнародного співробітництва, роль вітчизняних дипломатичних відомств у розбудові міжнародного співробітництва та передумови становлення українсько-американського співробітництва.

Проведено аналіз стану та перспектив українсько-американського стратегічного співробітництва, зокрема здійснено дослідження динаміки торговельного співробітництва України та США, військово-технічної підтримки України США в умовах збройної агресії росії та окреслено перспективи розвитку співробітництва між Україною та США у післявоєнній відбудові України.

Практичне значення одержаних в процесі дослідження результатів полягає в тому, що його висновки та рекомендації можуть бути використані для подальших наукових досліджень даної тематики та допоможуть проаналізувати аспекти, які безпосередньо впливатимуть на відновлення економіки України в процесі розвитку українсько-американського співробітництва в повоєнних умовах за допомогою моделювання результативності сформованих рішень, що передбачають залучення ресурсного потенціалу України.

Загальний обсяг роботи 57 сторінка. Робота містить 4 таблиці, 10 рисунків, додатки. Список використаних джерел включає 41 позицій.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, російсько-українська війна, стратегічне партнерство, повоєнна відбудова, міжнародна економіка, світовий порядок, геополітика, інвестиції.

ANNOTATION

Andrusik A. Cooperation between Ukraine and the USA: economic and diplomatic aspect. Manuscript.

Bachelor's qualifying thesis of the OP "International Economic Relations" specialty 292 International Economic Relations. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2024.

The bachelor's qualification work consists of an introduction, two sections, conclusions and proposals, a list of used sources, appendices.

The purpose of the qualification work is to study the aspects of economic and diplomatic cooperation between Ukraine and the United States of America, and to highlight on this basis the prospects for further cooperation in the process of post-war reconstruction of our state in the context of the Russian invasion

The object of the study is the economic and diplomatic aspect of American-Ukrainian cooperation.

The subject of the study is the theoretical and scientific and practical foundations of the development of prospects for cooperation between Ukraine and the United States in the conditions of Russia's armed aggression.

The qualification work examines the theoretical and conceptual foundations of international cooperation, namely the essence and principles of international cooperation, the role of domestic diplomatic agencies in the development of international cooperation, and the prerequisites for the formation of Ukrainian-American cooperation.

The analysis of the state and prospects of the Ukrainian-American strategic partnership was carried out, in particular, the study of the dynamics of trade cooperation between Ukraine and the USA, the military-technical support of Ukraine to the USA in the conditions of Russia's armed aggression, and the prospects for the development of cooperation between Ukraine and the USA in the post-war reconstruction of Ukraine were outlined.

The practical significance of the results obtained in the research process is that its conclusions and recommendations can be used for further scientific research on this topic and will help to analyze aspects that will directly affect the recovery of the Ukrainian economy in the process of developing Ukrainian-American cooperation in post-war conditions with the help of modeling the effectiveness of the formed decisions involving the involvement of the resource potential of Ukraine.

The total volume of work is 57 pages. The work contains 4 tables, 10 figures, appendices. The list of used sources includes 41 items.

Keywords: international cooperation, Russian-Ukrainian war, strategic partnership, post-war reconstruction, international economy, world order, geopolitics, investments

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	7
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	11
1.1. Сутність та принципи міжнародного співробітництва	11
1.2. Роль вітчизняних дипломатичних відомств у розбудові міжнародного співробітництва	15
1.3. Передумови становлення українсько-американського співробітництва	19
РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО СТРАТЕГІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	24
2.1. Динаміка торговельного співробітництва України та США	24
2.2. Військово-технічна підтримка України США в умовах збройної агресії росії	30
2.3. Перспективи розвитку співробітництва між Україною та США у післявоєнній відбудові України	36
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54
ДОДАТКИ	58

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

США	Сполучені Штати Америки
ЄС	Європейський Союз
ООН	Організація об'єднаних націй
ОПК	Оборонно-промисловий комплекс
СНБ	Стратегія національної безпеки
МЗС	Міністерство закордонних справ
СРСР	Союз радянських соціалістичних республік
НАТО	Організація Північноатлантичного договору
ВВП	Валовий внутрішній продукт
ЗСУ	Збройні сили України

ВСТУП

Актуальність дослідження економічної та дипломатичної комунікації між Україною та США визначається сучасною динамічною світовою політичною ситуацією, сповненою конфліктів та економічної нестабільності. Діалог між двома країнами набуває нових реалій, які ставлять під сумнів традиційні норми та стратегії обміну.

В умовах геополітичних потрясінь, таких як зростаюча російська агресія, українська криза та мінлива ситуація у світі, важливість економіко-дипломатичного співробітництва набуває стратегічного значення. Якщо Україна зможе ефективно відстоювати свою позицію, захищати власні інтереси та мобілізувати підтримку міжнародної спільноти, то це безпосередньо впливатиме на її безпеку, стабільність та майбутнє.

Сполучені Штати та Україна активно співпрацюють і будують партнерські відносини протягом багатьох років. Це завдання може видатися складним через значні відмінності рівнів економічного розвитку, географічну віддаленість, політичні системи, історію та культуру. США є стратегічно важливим партнером для нашої держави, яка працює в напрямку євроатлантичної інтеграції та зацікавлена до співпраці з високорозвиненими країнами світу. Досвід та політико-економічний вплив США у світі можуть сприяти Україні у досягненні вищезгаданих цілей.

Повномасштабна військова агресія росії проти України призвела до руйнування та пошкодження цивільної та критичної інфраструктури, що викликало зовнішню та внутрішню міграцію працездатного населення. За таких обставин національна економіка зіткнулася з економічною кризою. Пройшовши період адаптації світова торгівля вибудувала нові логістичні ланцюги, проте глобальна продовольча безпека залишається у нестійкому становищі. Однак війни мають тенденції до закінчення, тому участь в міжнародному співробітництві, в тому числі зі США, має велике значення для відновлення національної економіки.

Проблема повоєнної відбудови країни після війни не є новою практикою у світовій історії. На те, яким чином відбувається співробітництво, зокрема в контексті відбудови, значною мірою впливають особливості окремих держав. Тому застосування конкретних економічних інструментів може мати як позитивний так і негативний ефект. Дослідження даного питання, дасть можливість краще зрозуміти, як міжнародне співробітництво впливає на економічне відновлення та допоможе державі якнайшвидше повернутися на міжнародну торгівельну арену.

Українсько-американське співробітництво завжди привертає увагу як науковців, так і практиків. В першу чергу, у зв'язку зі стратегічним характером це співробітництво вимагає більшої відповідальності та змістовності дій обох держав. Також, ефективний дипломатичний та економічний діалог зі США має безпосередній вплив на становлення України як активного члена світової спільноти.

Мета роботи полягає в дослідженні економіко-дипломатичного співробітництва України та Сполучених Штатів Америки, та виокремлення на цій основі перспектив подальшої співпраці в процесі повоєнної відбудови нашої держави в контексті російського вторгнення. Для досягнення цієї мети роботи необхідно вирішити наступні завдання:

- дослідити сутність та принципи міжнародного співробітництва;
- розглянути роль вітчизняних дипломатичних відомств у розбудові міжнародного співробітництва;
- провести моніторинг передумов становлення українсько-американського співробітництва;
- вивчити динаміку торгівельного співробітництва України та США;
- здійснити оцінку військово-технічної підтримки України США в умовах збройної агресії росії;
- оцінити перспективи розвитку співробітництва між Україною та США у післявоєнній відбудові України.

Об'єктом дослідження є тенденції розвитку міждержавних відносин між Україною та Сполученими Штатами Америки.

Предметом дослідження є теоретичні та науково-практичні засади розвитку перспектив співробітництва України та США в умовах збройної агресії росії.

Методи дослідження. Для досягнення мети та вирішення основних задач кваліфікаційної роботи застосовано такі загальнонаукові методи дослідження: логічний, порівняння, синтезу та аналізу, узагальнення, класифікація, пояснення, а також статистичний, табличний та графічний методи.

Практичне значення одержаних в процесі дослідження результатів полягає в тому, що його висновки та рекомендації можуть бути використані для подальших наукових досліджень даної тематики та допоможуть проаналізувати аспекти, які безпосередньо впливатимуть на відновлення економіки України в процесі розвитку українсько-американського співробітництва в повоєнних умовах за допомогою моделювання результативності сформованих рішень, що передбачають залучення ресурсного потенціалу України.

Інформаційною базою до даної роботи послужили напрацювання вітчизняних та зарубіжних авторів. Основу дослідження становлять: Хартія Україна - США про стратегічне партнерство, законодавча база, щорічні аналітичні звіти, нормативні документи, доповіді та аналітичні публікації міжнародних організацій, що спеціалізуються на тематиці українсько-американського співробітництва, наукові дослідження іноземних вчених.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Робота викладена на 58 сторінках, містить 4 таблиці, 10 рисунків. Список використаних джерел містить 41 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1. Сутність та принципи міжнародного співробітництва

Сучасний світ – це суспільство, що складається з багатьох різних націй, народів та країн. Тому їх самостійний розвиток характеризується тенденцією до зміцнення міжнародного співробітництва. Об'єктивною необхідністю їх розвитку є загострення глобальних проблем (загроза можливих ядерних конфліктів, боротьба з економічною відсталістю у світі, досягнення ефективного використання природних ресурсів, розвиток інформаційно-торговельного обміну, дестабілізація міжнародних відносин і світової політики тощо), що постало перед людством на зламі ХХ-ХХІ століття. Ці та інші проблеми можна подолати лише шляхом співпраці та координації між державами.

Сучасне суспільство прагне сформувати оптимальні умови для всесторонньої співпраці між державами, що проявляється насамперед у злагоджених діях держав для зміцнення довіри між їх народами. «Для досягнення цієї мети була створена система міжнародних організацій, покликаних управляти співробітництвом між державами» [1].

На практиці сучасні міжнародні відносини закріплюються в системі дво- і багатосторонніх угодах, серед яких вагоме значення мають багатосторонні угоди та їх найвище управлінське досягнення в післявоєнний час – Організація Об'єднаних Націй.

«Проте світова спільнота як єдине ціле не є простою сумою складових, позаяк ознакою цілісності вцілому і, відповідно, цілісності світового співтовариства є поява у нового утворення певних інтегративних ознак, які не властиві його елементам» [2]. А тому такі характеристики можуть з'являтися в міжнародному співробітництві тільки при подальшому посиленні його

договірної основи у розвитку контактів між законодавчими та виконавчими гілками влади, в обміні досвідом соціальної та державної розбудови.

Фундаментальною основою у сфері міжнародного співробітництва є врахування принципу суверенної незалежності та рівноправності кожної країни, яка здійснює власну політику, керуючись конкретними умовами своєї країни при прийнятті і реалізації обґрунтованих рішень.

Найвища відповідальність за зміцнення співробітництва лежить на домінуючій владі в кожній країні та відповідних міжнародних організаціях. Принцип згоди, що знаходиться в основі їх роботи щодо управління співробітництвом, проявляється в організації через постійні міждержавні контакти. Такі контакти є різноманітними і важливими на даному етапі співробітництва між державами. Таким чином, саме в державних відносинах національні інтереси відіграють вирішальну роль. Варто підкреслити, що ефективність економічного та культурного співробітництва залежить від ступеня ефективності міждержавного співробітництва [3]. Тому керівництво міжнародним співробітництвом і вирішення проблем шляхом переговорів та інших форм контактів є проявом найвищої відповідальності державних органів за постійне зміцнення співробітництва. Така відповідальність ще більше посилюється тим, що вона також включає в себе відповідальність перед власними громадянами і міжнародним співтовариством.

Важливе місце в системі управління міжнародним співробітництвом займає принцип неухильного дотримання норм міжнародних відносин. Йдеться про принцип суворого дотримання норм міжнародних відносин. Його суть полягає в наступному, управління як різновид діяльності в рамках міжнародного співробітництва ґрунтується на уніфікації вимог до норм міжнародних відносин. Саме в управлінні міжнародним співробітництвом регламентація діяльності є основоположною. Це пов'язано з тим, що відмінності в цих нормах і навіть способах управління ними можуть призвести до різних управлінських підходів до вирішення проблем, що суперечить головному джерелу – базовій угоді країн, зафіксованій в угодах про співробітництво[4]. Дотримання таких норм, як

підпорядкування меншості більшості, формулювання управлінських рішень на основі спільно розроблених оцінок та висновків, виходячи з необхідності врахування специфічної ситуації конкретної країни, здійснюється управління співробітництвом у специфічний спосіб з дотриманням суверенітету кожної країни та її національних інтересів. Вище наведені принципи міжнародного співробітництва представлено на рис. 1.1.

Рисунок 1.1 Принципи міжнародного співробітництва

Джерело: складено за [5].

Таким чином, сутність поняття «міжнародне співробітництво» означає такий процес взаємодії двох або декількох учасників, у якому виключається застосування збройної агресії і переважають спільні пошуки реалізації загальних інтересів. Всупереч щоденному розумінню, співробітництво –не є відсутністю конфлікту, а швидше «рятування» від його крайніх, кризових наслідків. Ілюзія «прозорості» змісту даного поняття зумовила, напевно, те, що спроби його визначення зустрічаються не часто.

Нинішнє трактування суті міжнародного співробітництва можна представити у розрізі різнобічних наукових підходів. «Так, частина авторів, серед яких Гетьман В. Г., розглядають партнерські відносини як прояв інтеграційних зв'язків між підприємствами. Інші, Майданчик Б. І., Карпунін М.

Г., Любинецький Я. Г., – як горизонтальні взаємовідносини партнерів у господарській діяльності. Більш глибоко висвітлюють проблему співробітництва науковці, які визначають його одним серед найвагоміших принципів ринкової економічної системи, називаючи принципом договірних, контрактних відносин, які прийшли на зміну відносинам підлеглості (Райзберг Б. А., Банашов С. В., Сєдов П. Л.). Прибічники вертикальних зв'язків (Носкова І. Я., Портер М.) під співробітництвом розуміють комерційні зв'язки, юридично встановлені правила конкуренції, а відтак і ринкові закони, вбачаючи майбутнє процвітання економіки в посилені ролі контрактів і договорів» [6, с. 5].

Як свідчить світова практика, відносини міжнародного співробітництва між країнами набувають все більш важливого значення в останні роки, особливо для країн, які демонструють відсталість у своєму економічному розвитку, оскільки лише за допомогою світогосподарських зв'язків можна задовольнити наявні споживчі та виробничі потреби у тій чи іншій країні, «отримати додаткові ринки збуту та доступ у сфері інформаційних, інформаційно-комунікаційних та біотехнологій, а також прискорити розвиток освітніх проектів та науки в цілому»[7].

Традиційно співпраця включає в себе дво- та багатосторонню дипломатію, альянси та угоди різного роду, які передбачають взаємне узгодження політичних інтересів. Приклади демонструють спільне вирішення спорів, забезпечення спільної безпеки та вирішення інших питань, що становлять спільний інтерес для всіх сторін.

Внаслідок інтернаціоналізації економічного життя світ поступово набув нових якісних рис. Міжнародне економічне співробітництво, «яке все більшою мірою являє собою фронтальну економічну інтеграцію, перетворилося на принциповий фактор розвитку окремих економік. При цьому останні інколи навіть втрачають деякі ознаки своєї відособленості, перетворюючись на невід'ємні елементи широких міжнародних ринкових систем» [8, с. 655].

Виходячи з вищесказаного, міжнародний мир має ґрунтуватися на міжнародному співробітництві як головному джерелі мирного розвитку людства,

а будь які управлінські рішення мають бути співставними з управлінської точки зору з такою точністю, щоб ця основа людської цивілізації не могла бути зруйнована.

Співпраця є набагато більш автономною, ніж політичні відносини, оскільки її визначальними тенденціями є постійна потреба в обміні продуктами спільної діяльності. Статус держави є похідним від цієї тенденції, дещо консервативним по відношенню до динамізму економічної й культурної співпраці. Однак цей консерватизм є цілком виправданим, якщо виходити з того, що державна організація етнічних груп у цьому контексті є формою відповідальності, основний тягар несе держава як інституції, зокрема адміністративні органи. [9]. Отже, консерватизм організації в цьому випадку притаманний самому міжнародному поділі праці, а його регулювання має як стихійне, так і свідоме підґрунтя. Перше, об'єктивне, є сутністю проявів інтеграції в міжнародних відносинах, а друге – свідомим управлінським впливом певних сил на процес інтеграції, на надання йому збалансованості, на впровадження в його практику взаємовигідних норм, принципів, стандартів тощо.

1.2. Роль вітчизняних дипломатичних відомств у розбудові міжнародного співробітництва

Складовою частиною державної служби, що покликана забезпечувати практичну реалізацію зовнішньої політики країни, представляти та захищати національні інтереси у сфері міжнародних відносин, і також права та інтереси фізичних та юридичних осіб за кордоном є дипломатичні служби та відомства.

«Дипломатична служба як важливий інструмент державної влади виокремилася в особливий вид професійної діяльності: в Європі у системі державного управління сформувалася в епоху Відродження у XIV–XV ст., коли з'явилися перші постійні дипломатичні представництва — консульства. «Новою Британською енциклопедією» (1997р.) дипломатична служба характеризується

як «спеціальний орган зовнішньополітичного відомства, що, об'єднуючи дипломатичний і консульський персонал, представляє інтереси власної країни за кордоном та постачає необхідну інформацію, на якій базується зовнішня політика». Сучасна дипломатична служба регулюється відповідними нормативними актами міжнародного права, насамперед Віденською конвенцією про дипломатичні зносини (1961р.) і Віденською конвенцією про консульські зносини (1963р.).

Сучасне міжнародне право акумулює всі прогресивні законодавчі аспекти, що сформувалися в процесі розвитку міжнародних відносин. Згідно з чинним законодавством, жодна держава не має права змінювати норми міжнародного права, оскільки вони є результатом спільної угоди між державами. Чинні норми українського законодавства щодо ведення зовнішньої політики є близькими до загальноприйнятих принципів і норм міжнародного публічного права. Міжнародне публічне право відображає зовнішню політику щодо співробітництва. При цьому варто зазначити, що міжнародне право відображає не саму зовнішню політику держави, а лише результати договірних відносин з різних зовнішньополітичних напрямів. Воно є результатом договірних відносин у різних сферах зовнішньої політики і результатом узгодження волі держав. Сам по собі цей результат не обов'язково відображає міжнародно-правову позицію держав на міжнародній арені. Тому багато напрямів зовнішньої політики можуть бути переглянуті або змінені в результаті домовленостей чи компромісів.

Внутрішньодержавні органи зовнішніх відносин являють собою сукупність державних органів, з допомогою яких здійснюється співробітництво певної держави з іншими державами і міжнародними організаціями. На практиці до них належать глава держави, парламент, уряд, міністр закордонних справ, міністерство закордонних справ, міністерство зовнішньої торгівлі та інші внутрішньодержавні органи зовнішніх відносин.

Внутрішньодержавні відомства дипломатичної діяльності охоплюють всі офіційні зв'язки і відносини держави на міжнародній арені, що здійснюються спеціальним зовнішньополітичним відомством та відіграють ключову роль в

розбудові міжнародного співробітництва. В нашій державі це Міністерство закордонних справ (Рис. 1.2.), його дипломатична служба, тобто система роботи дипломатичних кадрів у центральному апараті та за кордоном з реалізації завдань дипломатії держави. Дипломатія втілює в життя загальний курс держави в міжнародних справах, її зовнішню політику з метою захисту національних інтересів.

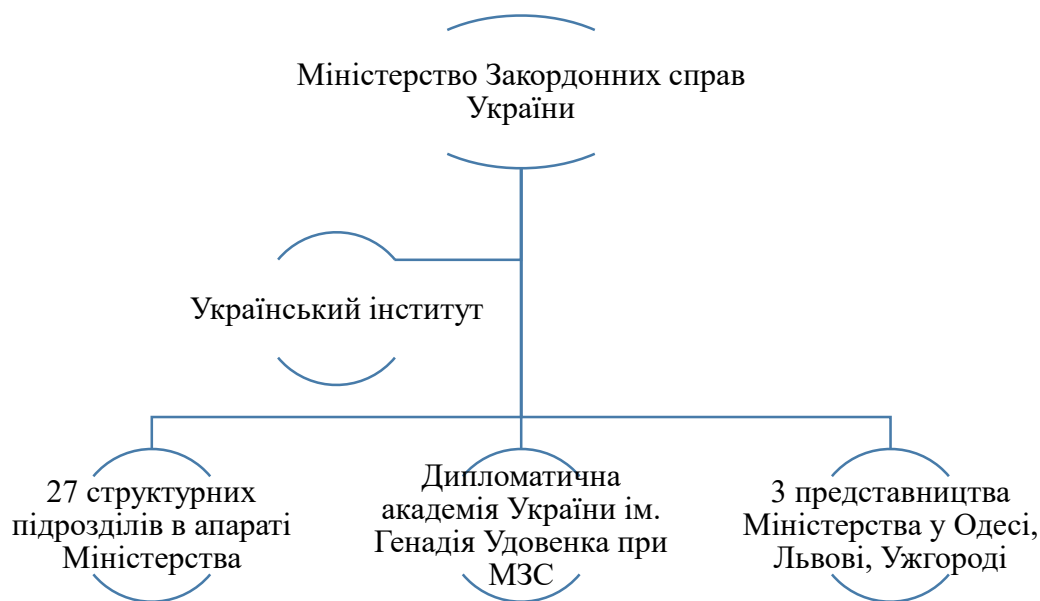

Рисунок 1.2 Структура МЗС України

Зі здобуттям незалежності та прийняттям Конституції формується інституція Міністерство закордонних справ України, діяльність якого в Конституції визначає стаття 18. «Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права» [11].

До функцій Міністерства закордонних справ, як було вище зазначено, входить реалізація безпекової політики. Відповідно до підпункту 4-1 пункту 4 Положення Міністерство закордонних справ пункту «забезпечує національні інтереси і міжнародну безпеку України шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з іноземними державами і міжнародними

організаціями за загально визнаними принципами та нормами міжнародного права» [12].

Міністерство закордонних справ загалом має досить складну структуру, оскільки воно відповідає за низку функцій, пов'язаних з міжнародним співробітництвом, обороною і безпекою, культурою, іміджем та співпрацею з українцями за кордоном.

Структуру Міністерства закордонних справ можна розділити на дві основні частини – це апарат міністерства, та напрям, що відповідає за розвиток дипломатичних представництв, міжнародних організацій, місій України.

Для ефективної розбудови міжнародного співробітництва України існує система закордонних дипломатичних відомств (Рис. 1.3.). Такі установи покликані здійснювати представництво держави в іншій державі або при міжнародній організації, обстоюючи при цьому права та інтереси громадян України.

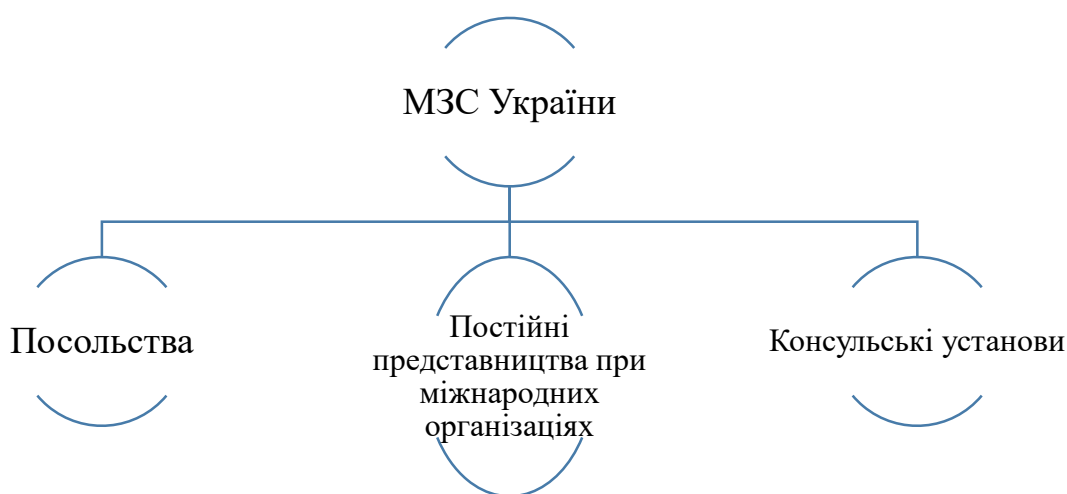

Рисунок 1.3 Закордонні дипломатичні установи України

Керівництво диппредставництвом здійснюється Міністерством закордонних справ. Вони також покликані сприяти захисту національних інтересів та підтримувати спільну діяльність з розвитку багатогранного співробітництва.

Україні прагне підтримувати дипломатичний курс на набір, заохочення та утримання найбільш кваліфікованих кадрів у дипломатичному корпусі, а також своєчасно виявляє та намагається позбавлятися від професійно непридатних

службовців. Кар'єрне просування дипломатів прямопропорційне професійній діяльності, набутим професійним і діловим якостям та показникам роботи, а також займаній посаді, рангу і класу, і не залежить від статі, раси, національності, майнового стану, релігійних чи політичних переконань, місця проживання або походження. «Основними професійними характеристиками дипломатичного службовця є наявність спеціальних знань, умінь та навичок; професійна підготовленість до виконання посадових обов'язків; відповідальне відношення до дипломатичної справи та високий рівень духовно-моральної культури, а також обов'язковою необхідністю для службовця є наявність широкого політичного кругозору, знання іноземних мов, спостережливість та вміння розпізнати істину» [13, с. 67]. Ці та інші характеристики покликані створити передумови для ефективного ведення дипломатичних переговорів з метою вдосконалення міжнародного співробітництва нашої держави з іншими суб'єктами світової політики в тих чи інших сферах діяльності.

1.3. Передумови становлення українсько-американського співробітництва

Першого грудня 1991 року понад 90 відсотків населення України на чолі з майбутнім першим президентом Леонідом Кравчуком проголосували за незалежність, і Україна стала однією з нових демократичних держав Європи. Так, розпад Радянського Союзу створив невизначеність і можливість нестабільного світового порядку. Найважливіше те, що Україна була однією з чотирьох колишніх республік, які успадкували радянську ядерну зброю та матеріали, завдяки чому Україна стала третім у світі володарем ядерної зброї. Оскільки Україна намагалася здійснити успішний перехід до ринкової економіки та демократичну трансформацію, то Сполучені Штати Америки визнали необхідність допомогти Україні, встановивши дипломатичні відносини між нашими країнами 23 січня 1992 року. Головне завдання для США була необхідність *денуклеаризації* української нації, в той час коли вона намагалася

отримати політичну та економічну підтримку, національну безпеку та міжнародну цілісність. Курс американської зовнішньої політики щодо України з 1991 року до кінця першої каденції президента Дж. Клінтона у 1996 році відіграв вирішальну роль у прогресі українських політичних та економічних реформ і майбутнього успіху міжнародної стабільності, безпеки та процвітання.

З моменту проголошення незалежності Україна прагнула здобути легітимне місце в європейській спільності. Польща, Угорщина та Канада були одними з перших країн, які швидко привітали незалежність України. З іншого боку, Сполучені Штати спочатку були розчаровані розпадом свого суперника – наддержави (Радянського Союзу). У серпні 1991 року президент Джордж Буш відвідав Київ і попередив українців не здійснювати «самовбивчий націоналізм», та прийняти програми реформ Михайла Горбачова. Тобто, українцям було надіслано повідомлення про те, що їх декларація про незалежність була політично, економічно та соціально згубною для України. Тому українці були розчаровані відсутністю підтримки з боку адміністрації Буша та розчаровані негативним ставленням до українського націоналізму.

Таким чином, після розпаду СРСР американські політики дивилися насамперед на Російську Федерацію як на центр своїх зовнішніх відносин, а Україна набула другорядного статусу. Така поведінка була обумовленою рядом причин. В першу чергу йдеться про суспільно-політичну невизначеність в Україні, тривале протистояння «у верхах», внаслідок чого породжується невпевненість в українських перспективах. По-друге, не зовсім послідовні та ефективні кроки по розбудові демократичної правової держави, недовіра демократичних сил. Також варто підкреслити, негнучкість окремих напрямів вітчизняної зовнішньої політики з точки зору розбудови системи безпеки та завищені оцінки щодо отримання економічної допомоги.

Помітні позитивні зрушення в українсько-американських відносинах відбулися наприкінці 1993 р. В даний час пострадянські країни американськими експертами починають розглядатися як протизвага російським устремлінням. Важливу роль у покращенні українського іміджу відіграла українська діаспора,

яка надавала Україні моральну й матеріальну підтримку. «Поступово на заміну російськоцентричності США прийшла доктрина геополітичного плюралізму Б. Клінтона. Вашингтонська і кремлівська адміністрації переконали радянські ядерні республіки відмовитися від ядерної зброї і підписати договір про ядерне нерозповсюдження. Як наслідок, була підписана тристороння американо-російсько-українська декларація, в якій було зафіксовано, що Україна переміщує всю ядерну зброю колишнього СРСР зі своєї території в Росію в обмін на гарантії безпеки» [14].

На сьогодні Сполучені Штати Америки надають великого значення успішному розвитку України як сучасної демократичної країни з розвинутою ринковою економікою. Політика США зосереджена на забезпеченні становлення та зміцнення України як демократичної, процвітаючої та безпечної держави, більш інтегрованої в європейські та євроатлантичні структури. «Хартія стратегічного партнерства між Україною і США» підкреслює важливість двосторонніх відносин і означає розширення співпраці в сферах національної оборони, безпеки, економіки і торгівлі, енергетичної безпеки, демократії та культурних обмінів (Рис.1.4.).

США надали Україні статус країни з ринковою економікою та скасували поправку Джексона-Веніка. Поправка, що була введена у 1974 році, стосувалася країн з неринковою економікою і пов'язує їх торговельний статус з відкритою еміграційною політикою, особливо це стосується осіб і груп єврейського віросповідання.

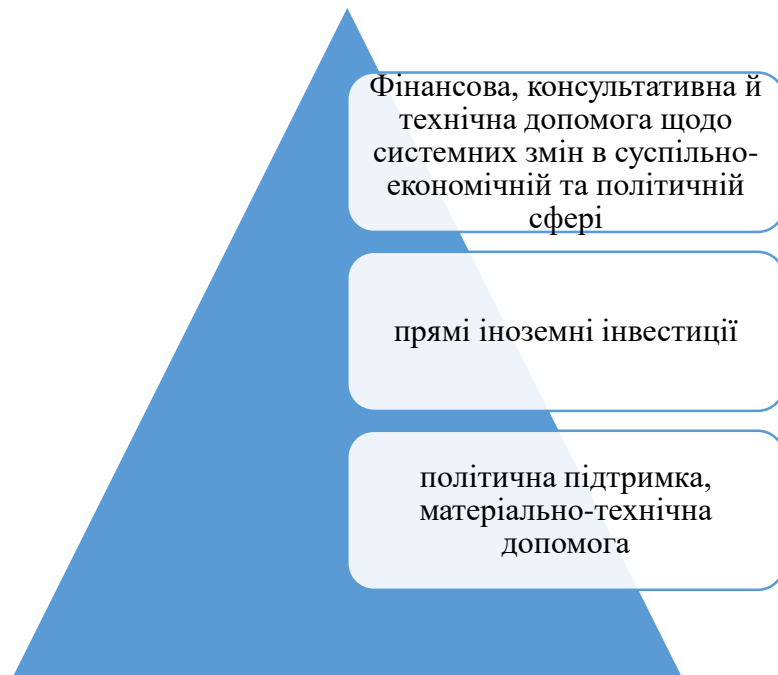

Рисунок 1.4 Напрями міжнародного співробітництва України зі США

Сполучені Штати Америки вважають за необхідне, щоб Україна стала сучасною демократичною державою з процвітаючою ринковою економікою. Політика США полягає у створенні України як сприятливої та стабільної демократичної держави, більш тісно пов'язаної з європейськими та євроатлантичними інституціями. «У Хартії стратегічного партнерства між Україною та США сильний наголос робиться на двосторонніх відносинах і порядку денному щодо розширення співпраці у сферах оборони, безпеки, економіки та торгівлі, енергетичної безпеки, демократії та культурного обміну. У звіті підкреслюється, що постійні зусилля Сполучених Штатів щодо сприяння тіснішим зв'язкам з Україною в Організації Північноатлантичного договору (НАТО). Щоб виконати одну з важливих умов Хартії, обидві країни створили Комісію зі стратегічного партнерства.

«Особливою подією в українсько-американських відносинах стали домовленості, досягнуті в Хартії Україна - США про стратегічне партнерство, підписаній 20 грудня 2008 р.» [15]. У документі було зазначено, що важливість відносин як друзів так і стратегічних партнерів є першорядною, а співпраця базується на спільних цінностях та інтересах. Заохочуються демократія та

економічна свобода, а також безпека та територіальна цілісність, верховенство права, інновації та технологічний прогрес.

Поточна ситуація в Україні ставить перед суспільством на перше місце вибір стратегічних партнерів. У цьому контексті США є надійним і передбачуваним союзником. Інтерес України до США базується на наступних факторах:

- економіка США є найбільшою економікою світу;
- США є головним гравцем міжнародних економічних та торгово-економічних відносин;
- співпраця зі США відіграє певну роль у формуванні іміджу України та сприяє його покращенню на міжнародній арені;
- США – це країна, яка протягом багатьох років відстоює демократичні цінності, тому варто запозичити досвід для України у перебудові суспільства та економіки на демократичних засадах.

Таким чином, головними завданнями в осяжному майбутньому є забезпечення практичного впровадження дорожньої карти пріоритетів українсько-американського співробітництва та Хартії Україна-США про стратегічне партнерство. Практичному доповненню українсько-американських взаємин буде сприяти і створення дієвого механізму підтримання позитивного іміджу України на світовій арені, який би містив: формування реальної стратегії позиціонування України на політичній карті світу; забезпечення координації інформаційної діяльності центральних органів виконавчої влади у сфері формування позитивного іміджу нашої країни за кордоном; активне застосування потенціалу української діаспори з метою формування позитивного іміджу України за кордоном, а також просування українських ініціатив на міжнародній арені.

РОЗДІЛ 2

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО СТРАТЕГІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

2.1. Динаміка торгівельного співробітництва України та США

Загальновідомо, що економічне співробітництво між суб'єктами господарювання, в тому числі між державами, завжди базується на двох принципах. По-перше, це об'єктивна необхідність, по-друге, взаємна зацікавленість сторін у його здійсненні, оскільки при цьому отримуються конкретні економічні вигоди. Саме тому численні економічні зв'язки і тенденції розвитку між країнами та регіонами є матеріальною основою сучасного міжнародного обміну і завжди так чи інакше пов'язані з міжнародними ринками і зовнішньою торгівлею. Остання уособлює сферу обміну продуктами національного виробництва в масштабах світового господарства, їх збуті і споживанні на міжнародному рівні, низку відносин товарного та валютного обміну, свободу конкуренції тощо.

Як свідчить практика, зовнішня торгівля країн надає міжнародному економічному співробітництву постійного та сталого характеру, є важливим джерелом надходження іноземної валюти в економіку і забезпечує рівновагу в міжнародній економічній системі. Така рівновага підтримується тоді, коли країни реалізують свої конкурентні переваги у виробництві товарів та послуг, в яких кожна країна перевершує іншу, а також забезпечується потік товарів і послуг до споживачів. Важливим завданням при розробці сучасних національних стратегій економічного розвитку передбачати можливості нарощення експортного потенціалу на світовому ринку. Тому в сучасній національній стратегії економічного розвитку ключовим завданням є збільшення експортного потенціалу та товарної пропозиції кожної країни на світовому ринку з метою повної реалізації економічних інтересів держави в міжнародній сфері.

Характеризуючи сучасні зовнішньоторговельні відносини між Україною та Сполученими Штатами Америки, слід відзначити, «що вони являють собою важливу складову частину зовнішньоекономічної діяльності двох країн. За загальним обсягом міждержавних операцій у системі їх зовнішньо-економічних зв'язків торгівля посідає провідне місце, включаючи не тільки традиційні експортно-імпорتنі операції, але й трансакції з післяпродажного обслуговування поставлених товарів та операції у сфері міжнародної виробничої спеціалізації і кооперування виробництва» [16].

США є одним із найважливіших учасників міжнародних економічних відносин, глобальним актором у сфері міжнародного виробництва і споживання, лідером за рівнем розвитку промисловості, сільського господарства, науки та техніки. Сполучені Штати Америки є найбільшим світовим імпортером, займають друге місце за обсягами експорту товарів та послуг і лідирують за обсягами прямих іноземних інвестицій. Економіка США є однією з найбільш розвинених та диверсифікованих національних економік світу в 21 столітті.

Не дивлячись на те, що частка США у структурі міжнародної торгівлі України є порівняно незначною, ефект США є важливим. Економічні процеси, які відбуваються в США мають відчутний вплив не лише на Україну, а й на багато інших національних економік, що підтверджує домінуюче становище економіки США у світі та важливість мультиплікативних ефектів від світової торгівлі.

Стійкі торговельні зв'язки зі США є стратегічним напрямом української зовнішньої політики, адже таке співробітництво дасть змогу Україні покращити позиції у світогосподарській системі, забезпечити сталий економічний розвиток, підвищити рівень національної конкурентоспроможності та досягти високих економічних, політичних та соціальних стандартів. До розпочатої РФ війни проти України обсяги торгівлі між Україною та США постійно зростали (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1. – Показники торгівлі товарами між Україною та США у 2019-2023рр. (тис.дол.США)

Показники	Роки					Відхилення 2023/2022	
	2019	2020	2021	2022	2023	абс.	від.
Експорт з України	978635,3	983942,0	1610459,5	158076,6	165992,5	7915,9	+5%
Імпорт в Україну	3284435,8	3068698,2	3333257,3	361367,4	541016,3	179648,6	+49,7%
Торговельне сальдо	-2305800,5	-2084756,2	-1722797,8	-203290,8	-37502,8	-	-
Загальний товарообіг	4263071,1	4052640,2	4943716,8	519444	707008,8	187564,8	+36,1

Джерело: [17].

Так, у 2021 році обсяг двосторонньої торгівлі товарами і послугами зріс на 27,1 відсотків у порівнянні з 2019 роком – з 6,1 до 7,7 млрд. дол. США. За січень-вересень 2022 року обсяг двосторонньої торгівлі товарами між Україною та США зменшився на 32,3 відсотка у порівнянні з аналогічним періодом 2021 року і склав 2,4 млрд. дол. США (експорт зменшився на 40,6 відсотка, імпорт – на 28,3 відсотка)[18]. Графічно дане дослідження представлено на рис. 2.1.

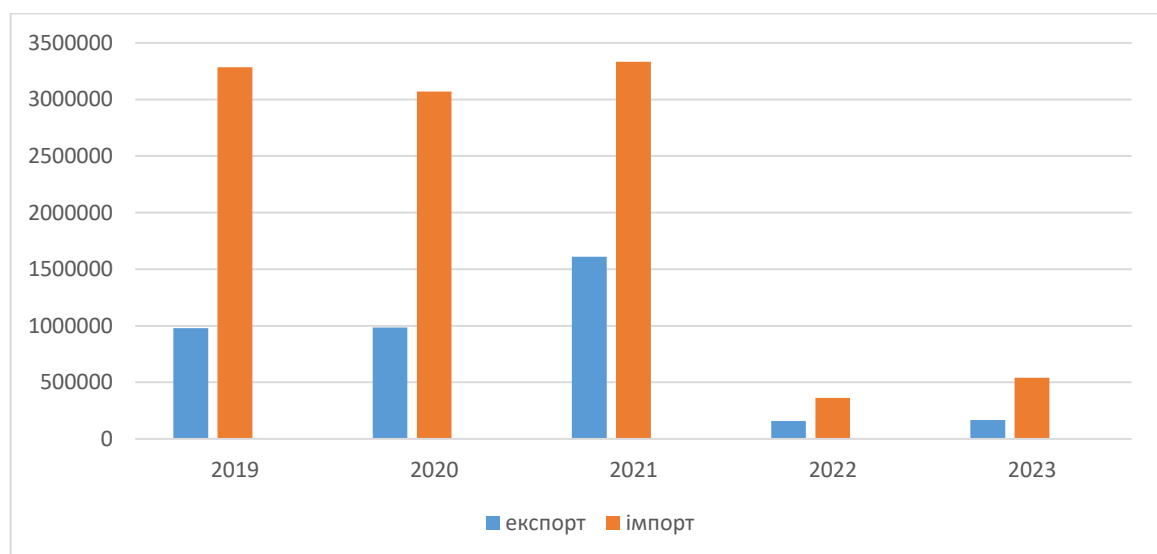

Рисунок 2.1. Динаміка обсягів торгівлі товарами між Україною та США у 2019-2023рр. (тис.дол.США)

Суттєве скорочення двостороннього торговельно-економічного співробітництва було спричинене військовим вторгненням росії в Україну, анексією агресором частини або всієї нашої території та знищенням хоча б окремих інфраструктурних об'єктів і виробничих потужностей. Стримували український експорт дії російського флоту в Чорному та Азовському морях, що також призвело до скорочення обсягів вітчизняної продукції.

Основні товарні групи товарообігу між США та Україною розглянемо за допомогою таблиці 2.2.

Таблиця 2.2. – Топ українсько-американського товарообігу (2023р.)

Топ експорту	Топ імпорту
Реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої; їх частини	Реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої; їх частини
Прилади та апарати оптичні, фотографічні, кінематографічні, контрольні, вимірювальні, прецизійні; медичні або хірургічні; їх частини та приладдя	Фармацевтична продукція
Електричні машини і обладнання	Електричні машини і обладнання
Мінеральні палива	Мінеральні палива
Засоби наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу, їх частини та обладнання	Засоби наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу, їх частини та обладнання

Джерело: [19]

США є п'ятим найбільшим партнером України в імпорті товарів і послуг. На частку Сполучених Штатів Америки припадає 4,4 % (683млн. дол. США) загального імпорту України (Рис.2.2). На протязі останніх п'яти років сальдо зовнішньої торгівлі товарами між Україною та США залишалось від'ємним. Із 2019 по 2023 роки прослідковується тенденція до збільшення обсягів імпорту товарів зі США і в 2021 році він сягнув понад 3,3 млн. дол. США.

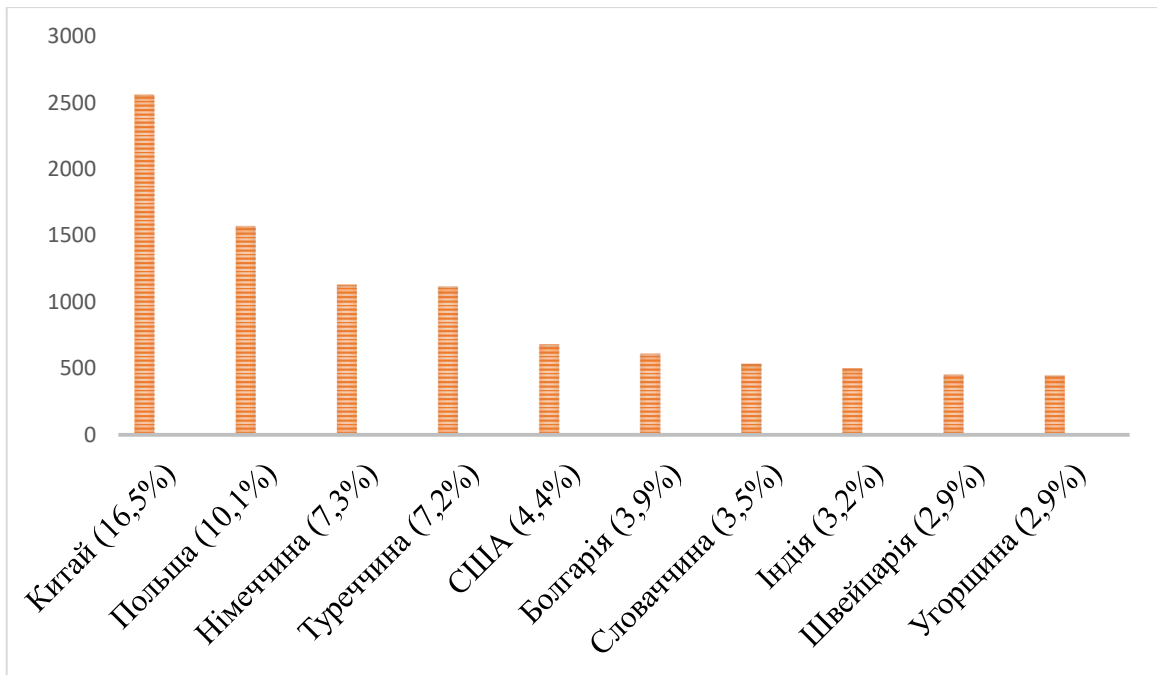

Рисунок 2.2 Географічна структура імпорту України 2022-2023 рр.

(млн.дол.США)

Джерело: складено за [20]

У географічній структурі зовнішньої торгівлі товарами понад 62 % експорту та майже 52 % імпорту України припадає на країни члени ЄС, частка товарообігу з яким у підсумку зростає до 56 % (Додаток А). Це зокрема пов'язано з тим, що в умовах війни Україна, наскільки це можливо, використовує режим вільної торгівлі, передбачений поглибленою і всеохоплюючою зоною вільної торгівлі, а також успішно застосовується такий інструмент підтримки вітчизняної економіки, як скасування ЄС торговельних обмежень на український експорт. Проте Сполучені Штати Америки, слід розглядати як потенційний ринок збуту та діловий партнер для української економіки.

Слід зазначити, що при здійсненні експортної діяльності, для більшості товарних категорій у США немає законодавчо встановленої вимоги щодо обов'язкового залучення сторонньої організації для проведення лабораторних досліджень, але як свідчить практика і контролюючі органи, і партнери можуть вимагати подання документів про проведені тестування. Сертифікація товарів на відповідність вимогам певного стандарту є найбільш поширеною практикою доведення відповідності для імпортованої продукції. Сертифікацію можуть

здійснювати як приватні установи (розробники стандартів, сертифікаційні органи, торгові та бізнес-асоціації), так і державні організації федерального рівня чи на рівні окремого штату. Обов'язкова державна сертифікація здебільшого застосовується до товарів з високим рівнем ризику, а саме до продуктів харчування, фармацевтичної продукції, медичного обладнання, авіаційної техніки та ін.

Дослідивши динаміку та структуру двосторонньої торгівлі товарами та послугами між США та Україною, доцільним видається аналіз впливу зовнішньоторговельної діяльності на ВВП України. Експорт товарів та послуг до США сприяє зростанню ВВП. Цей вплив є статистично важливим, проте не значним. За зростання експорту до США на 1% спостерігатиметься зростання ВВП України на 0,02%.

Імпорт зі США здійснює позитивний вплив на ВВП України на рівні статистичної важливості 1%. Це вдається досягти завдяки імпорту інвестиційних товарів, що не виробляються в країні, але активно застосовується у виробничому процесі.

Таким чином, зовнішня торгівля США навряд чи буде значною мірою стимулюватися експортом українських товарів. США є одним з імпортерів українських послуг, тому вкрай важливо віддавати перевагу сектору послуг в структурі українського експорту. Окрім аутсорсингу у програмуванні, можливим є виробництво власних українських програмних продуктів. Адже США зацікавлені в українських стартапах у сфері технологій та програмування. Україна повинна зосередитися на розробці та експорті високотехнологічних товарів, таких як програмування, дизайн, відеоігри. Це дозволить малим і середнім підприємствам активно нарощувати свій експортний потенціал.

2.2. Військово-технічне співробітництво України та США в умовах збройної агресії росії

На початку 2014 року наш північний сусід, скориставшись нестабільною внутрішньополітичною ситуацією в Україні, порушив основоположне міжнародне право, незаконно окупувавши Крим і розпочавши збройний конфлікт у східній частині нашої країни. У такому випадку Україна може покладатися на власні сили та підтримку з боку підписантів Будапештського меморандуму та держав-членів ЄС і НАТО, які визнають, що збереження незалежності та територіальної цілісності України має вирішальне значення для досягнення глобальної та регіональної стабільності. Оснащення Збройних Сил сучасним озброєнням і військовою технікою сприятиме підвищенню їх боєздатності та мобільності. Науковий потенціал та оборонно-промисловий комплекс України, поряд із придбанням зброї в іноземних державах, військово-технічне співробітництво з державами-членами НАТО є основними джерелами військово-промислового комплексу для української армії.

Сьогодні для протидії російській збройній агресії одним з важливих шляхів забезпечення національної безпеки України являють собою окремі способи міжнародного військово-технічного співробітництва. Одним з головних спрямувань в ньому належить ефективному застосуванню дво- та багатостороннього співробітництва з партнерами і союзниками у військовій галузі та запровадження стандартів озброєння та військової техніки держав-членів Альянсу. «На жаль, сьогодні є багато суб'єктивних та об'єктивних чинників різного характеру, які не дозволяють сформувати потужну модель Збройних сил України на сучасних інноваційних високотехнологічних прикладах озброєння та військової техніки. У військово-технічній сфері проблемними та болючими залишаються питання нестачі сучасних засобів збройної боротьби, хоча Україна має потужний науковий потенціал та ще не втрачений оборонно-промисловий комплекс (ОПК). Налаштування та розширення військово-технічного співробітництва між Україною та країнами-

членами НАТО, зокрема США, потребують нових підходів, що полягають у вивченні та розумінні інтересів наших стратегічних партнерів і використанні цих інтересів з метою збільшення інвестицій в український ОПК та прямого постачання ними вкрай необхідної зброї для ЗСУ. Активність Міністерства оборони України у цьому напрямку ні в якому разі не повинна меншати і тільки набирати оберти у вирішенні питань забезпечення ЗСУ новітніми взірцями ОВТ» [22].

В умовах коли світова політична та економічна ситуація стає все більш нестабільною, а нові виклики, пов'язані з різними аспектами глобальної безпеки, стають все більш актуальними, аналіз воєнно-політичної комунікації стає нагальним завданням для розуміння та прогнозування розвитку подій у міжнародних відносинах. Зокрема, досвід комунікації України з такими ключовими державами як ЄС та США, дає можливість визначити стратегії та напрямки, які характеризуватимуть майбутню взаємодію між державами.

Поява нових гравців і технологій в сучасних геополітичних змінах і трансформаціях матиме значний вплив на військовий вимір. Стратегії військово-політичної комунікації також можуть зазнати значних змін, що вимагає постійного моніторингу.

Військово-технічна допомога США Україні сьогодні є найбільшою в історії і надається пришвидшено з ціллю зменшення експансіоністських намірів росії, а також з метою сприяння міжнародній безпеці в майбутньому. «Головним мотивом надання військової допомоги США Україні також є беззаперечне право України на свій захист. Відповідно до своєї зовнішньополітичної стратегії США, в якій стверджується їх глобальна роль у світі, США розглядають росію, як свого найбільшого геополітичного ворога і наданням військової допомоги Україні прагнуть максимально її послабити» [23].

США в своїй практиці використовують відповідні програми (Рис. 2.3.) для надання військового фінансування іншим країнам, в тому числі Україні, а також прямого і непрямого постачання зброї.

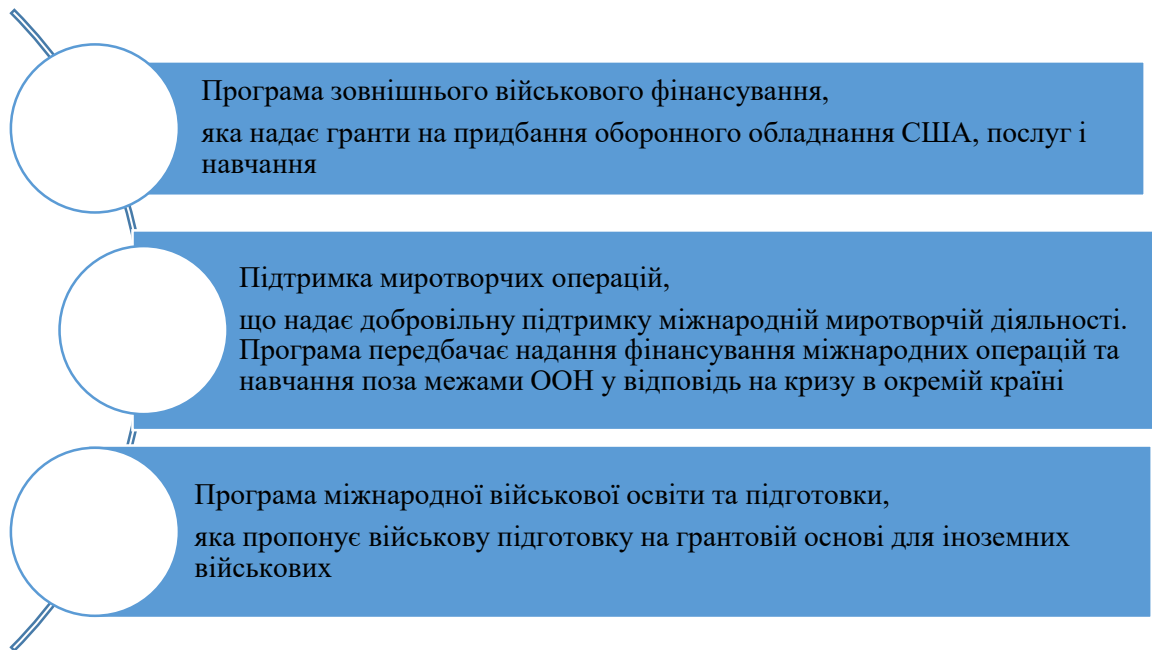

Рисунок 2.3 Програми США щодо надання військової допомоги

Джерело: складено за [24]

В контексті протистояння України збройній агресії росії міжнародну підтримку слід розглядати як «відносини між народами і країнами, що виражаються у сприянні Україні забезпечувати реалізацію національних інтересів, у тому числі, надавати відсіч збройній агресії, що виявляється у наданні матеріальної та нематеріальної підтримки Україні через відповідні державні інституції (центральні органи виконавчої влади)» [25, с. 54].

Довгий час Україна була «буферною зоною» між ЄС та НАТО, але в процесі інтеграції вона зіткнулася з жорстокою і агресивною військовою відповіддю з боку росії, що посилює міжнародну реакцію, особливо з боку США. Загальновідомо, що статус наддержави завжди дозволяв США об'єктивно і цілеспрямовано впливати на міжнародні процеси в усьому світі і займати гегемоністську позицію в міжнародних відносинах. Відповідно до основних принципів зовнішньої політики США («Стратегії національної безпеки США» (СНБ-2022)), її всеохопність та глобальний вимір ґрунтуються на трьох концептуальних принципах:

1) концепції «жорсткої» гегемонії, при якій США розглядаються як наддержави, що може гарантувати стабільність міжнародного порядку, зокрема,

завдяки своїм військовим потужностям та можливостям, а також завдяки своєму впливу на інших міжнародних акторів;

2) концепції «ліберальної» гегемонії, що передбачає свого роду месіанську роль США у глобальному світі та визнання лідерства США іншими державами, в першу чергу через їх розвинену ринкову економіку та демократію;

3) ліберально-реалістської концепції, яка відкидає ідею єдиного лідерства США і обґрунтовує потребу їх «вбудови в існуючий світовий порядок» з метою збереження багатопольярного світу [26, с. 75].

Від початку повномасштабного російського вторгнення військова та економічна допомога Україні з боку західних демократій досягла значних обсягів: військова, фінансова та гуманітарна допомога союзників з 24.01.2022р. по 31.05.2023 р. становила 165,4 млрд.євро. В розрізі обсягів наданої допомоги військова підтримка з боку США є визначальною (Рис. 2.4).

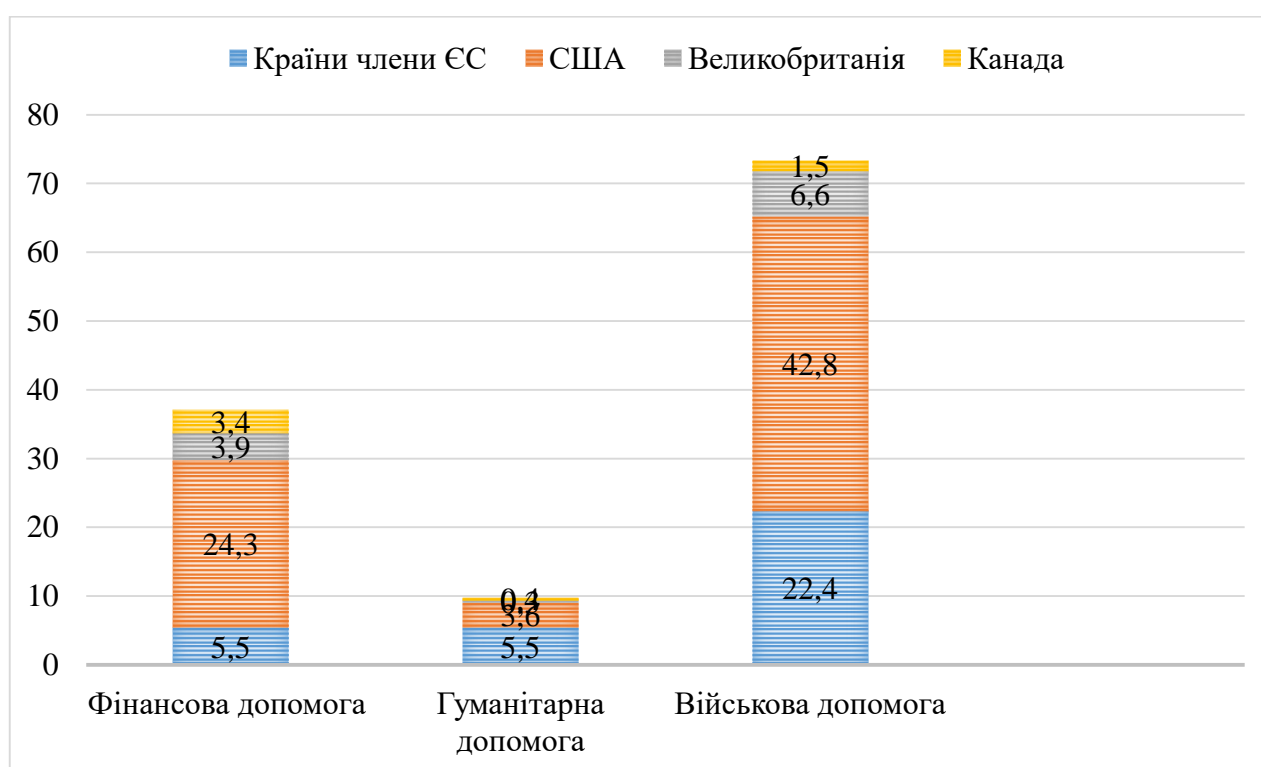

Рисунок 2.4 Фінансова, гуманітарна та військова допомога Україні від держав партнерів (24.01.2022-31.05.2023рр.), млрд.євро

Джерело: складено за [27]

Слід підкреслити, що Сполучені Штати є основним постачальником безпекової допомоги Україні (додаток Б) як до, так і після того як росія відновила

своє вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року. З 2014 року до середини серпня 2022 року США надали 15,5 млрд.дол. безпекової допомоги. Це було зроблено на підтримку територіальної цілісності та безпеки кордонів України та покращення її оперативної сумісності з НАТО. З початком війни у лютому 2022 року адміністрація Байдена надала близько 21 млрд. дол США. безпекової допомоги з метою надати Україні обладнання, необхідного для захисті.

У 2022 році Сполучені Штати надали Україні більш сучасне оборонне обладнання, до того ж більшу кількість раніше наданого обладнання. За даними Міністерства оборони України, допомога США у сфері безпеки, надана Україні станом на 24 серпня 2022 року, включала наступне (Таблиця 2.3.).

Таблиця 2.3. – Американська військова допомога Україні (серпень 2022р.)

Найменування військової допомоги	шт.
національні зенітно-ракетні системи	8
ракетно-артилерійські системи високої мобільності (HIMARS) і боєприпаси	16
протиповітряні систем Stinger	1400+
протиброньовані системи Javelin	8500+
інші протиброньовані системи	27000
Phoenix Ghost Tactical UAS	700+
Switchblade Tactical UAS та інші БПЛА	700+
126 155-мм і 16 105-мм гаубиці з понад 900 тис. артилерійських снарядів	сотні
мінометні системи калібру 120 мм і 85 000 мінометних снарядів	20
ракети з трубним пуском, оптичним відстеженням і дротовим наведенням (TOW), високошвидкісні протирадіаційні ракети і ракетні системи з лазерним наведенням	1500
вертольоти Мі-17	20
броньовані автомобілі Humvee	сотні
протимінні машини	40
бронетранспортери М113	200
гранатомети, стрілецька зброя і засоби зв'язку та розвідки	понад 10000

Джерело: складено за [28]

28 квітня 2022 року американська адміністрація ухвалила закон, що дозволяє Джо Байдену розпочати масштабну програму ленд-лізу (так званої військової та економічної допомоги Україні). При цьому кошти надаватимуться

як з власного бюджету, так і з рахунків російських олігархів. Для цього Джо Байден започував у Конгресу 33 мільярди доларів і запропонував закон про арешт заморожених російських активів.

Основний принцип ленд-лізу полягає в тому, що надання зброї здійснюється не для продажу чи подарунку, а видається на основі її фактичної вартості і має бути повернутою до Сполучених Штатів. Однак у цьому конкретному випадку уряд США уникає звичайних поправок щодо цих транзакцій, визнаючи, що достеменно невідомо, чи буде будь-яке обладнання повернено чи компенсовано після завершення конфлікту. В адміністрації розраховують, що за допомогою даного закону значно скоротяться затримки постачання зброї до українських військових.

Ленд-ліз – програма широкомасштабного надання військово-технічної допомоги союзниками в оренду або довгостроковий кредит. Сполучені Штати Америки використовують дану процедуру вперше після того, як сприяли перемозі над Гітлером у Другій світовій війні. Відновивши схему з назвою «Ленд-ліз», американський народ дав зрозуміти, кого вони дійсно вважають нацистами в поточному конфлікті.

Ленд-ліз буде діяти до повного припинення військових дій, в тому числі кібератак. Запаси, які Київ не може повернути чи використати знову, повинні бути поповнені в довгостроковій перспективі. Щоб Україна змогла платити за оренду, США готуються віддати їй заблоковані російські активи на Заході. 27 квітня 2022 року, понад 400 конгресменів США схвалили символічний законопроект про конфіскацію російських активів у багатих росіян і компаній на суму понад 2 мільярди доларів, включаючи предмети розкоші, такі як вілли, яхти та літаки, на користь України.

За аналітичними даними Білого дому, влада США вже заарештувала та заблокувала російських літаків та яхт на суму понад 1 млрд. дол. США. Також країни Європейського Союзу конфіскували та заморозили російські активи на суму понад 30 млрд. дол. США, в тому числі близько 7 млрд. дол. США у формі нерухомості, вертольотів, кораблів тощо. «Зокрема, влада Іспанії на вимогу

США конфіскувала 78-метрову «суперяхту» мільярдера Віктора Вексельберга вартістю 90 мільйонів доларів» [29].

США бачать Україну як державу, яка вірна своїм цінностям та спроможна перемогти у цьому військовому протистоянні. Але водночас збройні сили України потребують допомоги, оскільки існує велика різниця у спроможності та мобілізаційній готовності нашого ВПК. Крім цього, важливим кроком стало створення коаліції «Рамштайн», яка в обхід ООН, визначила і надала необхідну підтримку Україні для боротьби з росією. Хорошим прикладом для учасників цієї ініціативи стало лідерство Сполучених Штатів, Великої Британії та Польщі, які підтримали Україну. Однак досі зрозуміло, що війна не закінчиться через тиждень чи два і ворог все ще переважає українську армію в технічному оснащенні. Тому військова допомога має бути постійно, а не ситуативною і надихати країни антипутінської коаліції на здійснення вагомого внеску у боротьбу демократичного світу з варварською росією.

На сьогодні військова допомога США Україні складає мільярди доларів і транспортує висококваліфіковане обладнання, в тому числі нелетальне. Наразі наша держава отримує сучасну зброю починаючи від HIMARS і закінчуючи боепропасами та ракетами. Так, після початку війни сили НАТО намагаються допомагати Україні озброєнням та проведенням навчань для наших військових. Однак враховуючи військову потужність росії, процес модернізації ЗСУ та трансформації не повинен припинятися до закінчення війни та відновлення територіальної цілісності.

2.3. Перспективи розвитку співробітництва між Україною та США у післявоєнній відбудові України

Після початку повномасштабної війни росії проти України у лютому 2022 року наша країна зазнала величезних втрат не лише за людськими життями, але також у майновому плані. Зараз перед українським народом і владою стоїть

складна проблема, масштабне завдання відбудови України. Україна витрачає значні фінансові ресурси з бюджету щодня, а підприємці зазнають колосальних збитків. Однак, все суспільство сповнене рішучості досягти перемоги та розв'язати спричинені війною складні проблеми. За останні роки українська економіка була послаблена не лише російською агресією, а й наслідками світової кризи та пандемії COVID-19. Для того, щоб якомога швидше та ефективніше відповідати на сучасні виклики, важливо розробити та впровадити урядом рішення щодо ефективних реформ для створення нових робочих місць, перенесення підприємств у райони, де не ведуться бойові дії, збільшення бюджетів, відновлення інфраструктури та соціальних об'єктів. Тому одним із головних пріоритетів післявоєнного періоду відновлення є пошук нових альтернативних джерел фінансування реконструкції та відбудови України.

Під впливом глобалізації та швидких зрушень в міжнародних відносинах, економічне співробітництво України зі США стає дедалі важливішим. Стабільне партнерство стоїть на першому місці особливо в умовах поточної геополітичної нестабільності та через необхідність адаптуватися до нових глобальних викликів.

Україна, в своєму розвитку, проходячи через фазу важливих економічних та політичних реформ, значною мірою розраховує на міжнародну підтримку та співпрацю. В даному контексті, США виступають не лише як велика економічна підтримка, але й як стратегічний партнер, що може внести значний вклад у стабілізацію, розвиток та відновлення української економіки.

Значну увагу слід звернути на те, як економічна співпраця зі США впливає на різні аспекти економічного життя України, зокрема створення робочих місць, залучення іноземних інвестицій, підтримка ключових секторів економіки, впровадження нових технологій тощо. Крім того важливо розглянути як таке партнерство може допомогти економічному відновленню України після періоду політичної та економічної нестабільності.

Слід зазначити, що союз між Україною та Сполученими Штатами Америки на базі спільних політичних цінностей та юридичних принципів може стати

надійною основою для їх взаємовигідної стратегічної співпраці. Якщо вважати, що на сьогоднішній день США є найважливіший та найвпливовіший союзник нашої держави в російсько-українському збройному протистоянні, то цілком зрозуміло, що подальший розвиток подій значно залежатиме від позиції США.

Слід підкреслити, що Україна після розпаду СРСР вибрала демократичний шлях і союз між нею і США на основі спільних політичних цінностей та юридичних принципів може стати надійною основою для їх довготривалого і взаємовигідного стратегічного співробітництва.

Виходячи з того, що США і надалі обіцяють підтримувати боротьбу за демократичні цінності, то Україна також має цим скористатись, так як це дасть нам можливість зберегти свій державний суверенітет і мати надійний захист від агресивної політики росії, яка сьогодні становить для нас основну загрозу.

Очевидно, що «політична конкуренція, вільна економіка, ефективна судова система є сильними сторонами американської державної політики, які дозволяють країні уникати застою в житті своїх громадян, розвивати економіку та залучати і розвивати таланти з усього світу. Якщо Україна побудує свою політику на подібних політичних засадах і принципах, шанси на успіх будуть великими.

Слід зазначити, що основним рамковим документом, що задаватиме напрямок процесу повоєнного відновлення України, є План відновлення та розвитку України. Так, у Луганно в липні 2022 року ухвалили підсумкову декларацію Конференції з відновлення України. «Окрім того, всі високоповажні учасники Конференції підтримали створення координаційної платформи між урядом України та всіма двосторонніми та багатосторонніми партнерами, організаціями та міжнародними фінансовими організаціями для підготовки та реалізації плану. Дана декларація містить ключові принципи, які визначають критерії та методи відновлення:

- партнерство, Україна буде очолювати процес відновлення втілювати його разом з міжнародними партнерами, в тому числі зі США;
- спрямованість на реформи;

- прозорість, підзвітність, верховенство права;
- демократична участь;
- залучення багатьох стейкхолдерів;
- гендерна рівність та інклюзія;
- сталий розвиток» [31].

План відновлення України закладає підвалини для майбутньої відбудови національної економіки та покликаний створити механізми само-підтримуючого економічного розвитку. Однак комплексний аналіз цього документу свідчить про наявність певних протиріч і хибних орієнтирів, які мають бути усунуті при доопрацюванні Плану.

План економічного відновлення України складається з шести пріоритетних напрямів (Рис.2.5), які значною мірою відповідають основним потребам країни як у воєнний, так і післявоєнний період.

Рисунок 2.5 Пріоритетні напрями повоєнної відбудови України

Джерело: складено автором за [32]

Після здійснення ефективних економічних заходів у воєнний час Україні терміново необхідні інноваційні рішення як для відновлення, так і для модернізації національної економіки. Прагнення України до свободи та самостійності у поєднанні з безпрецедентною глобальною підтримкою від

партнерів дає унікальну можливість стати світовим лідером у галузі інновацій і сталого економічного зростання.

«Цільовий План відновлення України – це унікальний шанс не тільки відшкодувати збитки, завдані війною, а й прискорити економічне зростання та підвищити якість життя» [33].

Як зазначають експерти, на повоєнну відбудову і відновлення України внаслідок війни росії проти України потрібно понад 349 мільярдів доларів. Проте дана сума неостаточна, адже бойові дії та ракетні обстріли РФ тривають досі.

Міжнародні партнери, зокрема США, відіграватимуть важливу роль у фінансуванні відбудови України. Також важливою передумовою перемоги України, її повоєнної відбудови є подальша фінансова, гуманітарна та військова підтримка усіх держав цивілізованого світу (Рис. 2.6.). Адже протистояння державі агресору, державі, яка є спонсором тероризму, влада якої нехтує основоположними загальносупільними цінностями, правами і свободами громадян, є досить складним випробуванням. Але український народ демонструє громадянську єдність, значну фінансову підтримку та довіру Збройним Силам України, що звитязно боронять нашу державу від окупантів та агресорів.

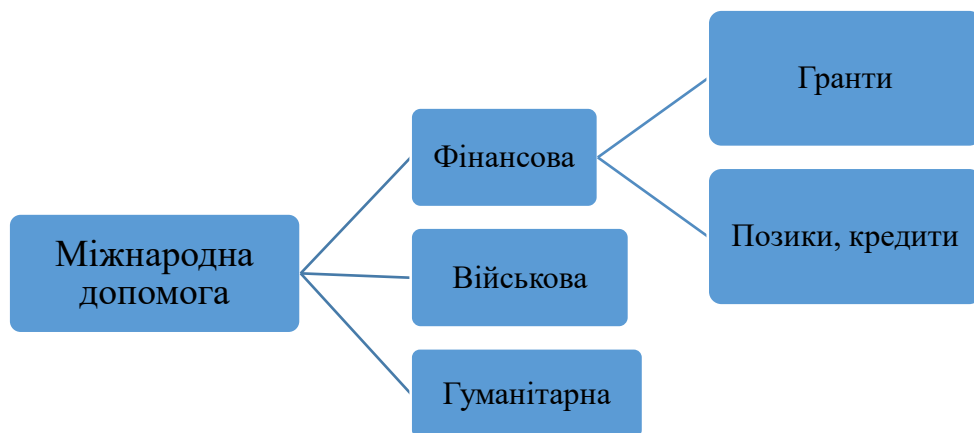

Рисунок 2.6 Види міжнародної допомоги Україні

Джерело: [34]

Так, Європейський Союз виділив значний грант у розмірі 50 млн. євро для відновлення систем постачання електроенергії, води, опалення та управління відходами на деокупованих територіях Київщини.

Також деякі країни-партнери, «взяли шефство» над деякими регіонами України у процесі відновлення (Додаток В). Попередньо 15 країн світу повідомили про допомогу в майбутній відбудові, зокрема з частковою фінансовою допомогою. Зокрема США разом з Туреччиною допомагатимуть відновлювати Харків після війни.

Слід підкреслити, що повоєнне відновлення та економічний розвиток України вимагатимуть застосування як традиційних, так й інноваційних інструментів. Крім того, історичний досвід вказує на те, що така відбудова та розвиток неможливі без залучення інвестиційних ресурсів високорозвинених держав.

Така ж ситуація спостерігалася після закінчення Другої світової війни, коли відбудовувати зруйновані європейські країни почали через три роки після її завершення. При цьому ефективність повоєнної західноєвропейської економіки підтримував імпорту з Північної Америки та позики з США й Канади. Проте, на практиці цей процес не міг бути довготривалим, тому було розроблено так званий план Маршалла, тобто – програма техніко-економічної допомоги Європі для підтримки та відновлення економіки.

До потенційних фінансових джерел для повоєнної відбудови України можна віднести наступні:

Потенційними джерелами коштів для відновлення можуть бути:

а) двостороння допомога: уряди різних країн виявили інтерес чи обіцяли надати допомогу. Такого роду допомога може мати вигляд – грантів, кредитних гарантій, кредитів тощо. Деякі види допомоги можна провести через агенції, а саме USAID (США) та SIDA (Швеція);

б) гроші міжнародних інституцій (Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку та інші), що спеціалізуються на допомозі розвитку, та являються природними джерелами фінансування. Також міжнародний валютний фонд може надавати короткострокове фінансування, для того забезпечити доступ до іноземної валюти та покрити тимчасові проблемні питання;

в) кошти фізичних та юридичних осіб. До речі, приватні фонди та окремі приватні особи, а також українська діаспора вже передали значні суми на підтримку України, що створює передумови для сподівання в підтримці і після закінчення бойових дій;

г) нафто-газові доходи росії та направлення частки цих доходів до спеціального компенсаційного фонду, який збиратиме до прикладу ЄС як компенсацію грантів, спрямованих на відбудову України.

Практичні кроки, в кокетності потенційного співробітництва між Україною та Сполученими Штатами Америки щодо повоєнної відбудови економіки України мають містити наступні елементи (Таблиця 2.4.).

Таблиця 2.4. – Ключові елементи американсько-українського перспективного співробітництва в рамках повоєнної відбудови України

Елемент співробітництва	Сутність
Допомога швидка, а не умовна	Швидкість має вирішальне значення для запобігання гуманітарної катастрофи в Україні. Допомога повинна бути надана негайно, щоб забезпечити підтримку України у критичний післявоєнний період, коли внутрішні ресурси є обмеженими.
Перевага грантів, а не кредитів	Країна, що постраждала від війни, навряд чи зможе погасити додатковий борг у короткостроковій перспективі. Зосередження на позиках збільшить потенційний ризик боргової кризи в майбутньому.
Україна «власниця» реконструкцій	Україна буде використовувати допомогу найбільш ефективним способом у випадку, коли вона повністю відповідає її власним інтересам. Допомога має посилювати успіх країни через національні інституції.
Інтеграція до ЄС	Підтримка має створити стимули для України привести своє регуляторне та законодавче середовище у відповідність до стандартів, сприяти торгівлі та залученню ПІІ. Успіх підтримки залежатиме від здатності України здійснювати експортну діяльність до ЄС та інших ринків
Боротьба з корупцією	Впровадження механізмів ефективного застосування допомоги та моніторингу її результатів є передумовою для залучення ПІІ, а також створення можливостей для подолання корупції.

Джерело: складено автором.

Відносини між Сполученими Штатами Америки та Україною зазнали суттєвих змін з початком повномасштабної війни. Однак, так як перемога

України у війні значною мірою сьогодні залежить від допомоги США, варто звернути увагу на те, що відбувається, у ширшому контексті нашої війни з росією, тобто якими є головні ризики та і наскільки є можливість їх здолати. Таким чином, результат війни в Україні залежатиме не стільки від протистояння на фронті, скільки від битви в американській політиці.

Глобальний вплив Сполучених Штатів Америки на міжнародній арені та їхня безпосередня участь у модернізації світового порядку призвели до того, що кожна президентська адміністрація приділяла особливу увагу зовнішньополітичній стратегії США. Адміністрація Байдена не є винятком. «На відміну від постійного дезертирства за адміністрації Д. Трампа, адміністрація Байдена також має на меті реалізувати концепцію глобального лідерства США та повернути США у світову політику. Тим часом Україна посідає важливе місце у зовнішньополітичній стратегії Дж. Байдена як в концептуальному, так і в практичному вимірах, з огляду на війну між росією та Україною та офіційну реакцію Вашингтону у вигляді згуртування світової коаліції на підтримку України. Останнє є проявом формування та оновлення концептуального підходу до зовнішньополітичної стратегії США за президенства Дж. Байдена з точки зору глобального залучення у світові справи» [35, с. 76].

У Сполучених Штатах уже почався передвиборчий сезон. Позиція щодо потенційного співробітництва з Україною кандидата від демократів, чинного глави держави Джо Байдена зрозуміла, але яким чином вона може змінитися, якщо до влади прийде кандидат від республіканців Дональд Трамп, достеменно не відомо. Проте, як зауважують експерти, робити висновки щодо вектору колишнього американського президента ще рано.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У процесі здійснення теоретичного дослідження нами встановлено, що у глобальному світі відбувається трансформація конфігурації ролі провідних держав світу, що породжує нові підходи до ведення зовнішньої політики, серед яких домінуючим є політика розвитку і співробітництво як її основний інструментарій.

Згідно з дослідженням, суть міжнародного співробітництва полягає в необхідності країн співпрацювати одна з одною. Йдеться не лише про розвиток найбільш вразливих сфер діяльності, а й про вдосконалення найбільш стійких сфер життєдіяльності. В свою чергу міжнародне економічне співробітництво – це скоординована спільна діяльність у системі міжнародних відносин двох або більше держав у сфері поглиблення економічних зв'язків на основі принципу взаємності. Це економічні відносини, засновані на принципах взаємності та взаємної вигоди. Держави мають бути максимально відкритими до міжнародного співробітництва.

Формування міжнародного співробітництва визначається суб'єктивною потребою держав у співпраці з метою підвищення ефективності своєї діяльності на міжнародній арені та подолання сучасних проблем, що стоять перед ними.

У сучасних умовах міжнародне співробітництво є ресурсною базою для відновлення інфраструктури, інституцій та економіки з метою подолання наслідків війни. Масштаби та наслідки війни ставлять під загрозу результати соціально-економічного розвитку України, дестабілізують виробництво, порушують торгівельні канали (в тому числі експорт), скорочують інвестиції та призводять до відпливу інтелекту. Як наслідок, зменшується ВВП, доходи державного бюджету та кількість платників податків, зростає безробіття та індекс цін. Сукупна дія цих факторів призводить до соціально-економічної кризи.

У перші роки незалежності взаємини між Україною та США зосереджувалися переважно на політичній та гуманітарній допомозі. Важливою віхою в цих відносинах стало приєднання України до програм МВФ

(Міжнародного валютного фонду) та інших міжнародних фінансових інституцій, часто за сприяння США. Очевидно, що з 194 країн світу (192 членів ООН) (за виключенням Росії) Україні надають підтримку 52 країни, в тому числі 10 з них надають військову, гуманітарну і фінансову допомогу. Це свідчить про те, що весь цивілізований світ усвідомлює загрозу росії фундаментальним демократичним цінностям, правам і свободам людини, світовій безпеці та глобальній економіці.

Військово-політичні події в Україні та навколо неї мали значний вплив на економічні відносини зі США. Допомога США у питаннях безпеки, боротьби з корупцією та підтримки реформ стали важливим аспектом двосторонніх відносин.

На сьогодні Сполучені Штати Америки надають великого значення успішному розвитку України як сучасної демократичної країни з розвиненою ринковою економікою. Політика США зосереджена на забезпеченні становлення та зміцнення України як демократичної, процвітаючої та безпечної держави, більш інтегрованої в європейські та євроатлантичні структури. «Хартія стратегічного партнерства між Україною і США» підкреслює важливість двосторонніх відносин і означає розширення співпраці в сферах національної оборони, безпеки, економіки і торгівлі, енергетичної безпеки, демократії та культурних обмінів.

Торгівельні відносини між двома країнами залишаються важливим елементом економічного партнерства. Україна експортує до США широкий спектр товарів, включаючи метали, хімікати, сільськогосподарську продукцію та продукти харчування. У той же час, імпорт з США складається з високотехнологічної продукції, обладнання та технологічних рішень. Така торгівля сприяє диверсифікації української економіки та забезпечує доступ до передових технологій.

Характеризуючи сучасні зовнішньоторговельні відносини між Україною та Сполученими Штатами Америки, слід відзначити, що вони являють собою важливу складову частину зовнішньоекономічної діяльності двох країн. За

загальним обсягом міждержавних операцій у системі їх зовнішньо-економічних зв'язків торгівля посідає провідне місце, включаючи не тільки традиційні експортно-імпортні операції, але й трансакції з післяпродажного обслуговування поставлених товарів та операції у сфері міжнародної виробничої спеціалізації і кооперування виробництва.

Інвестиційні відносини на практиці також відіграють важливу роль. Американські інвестиції в Україну охоплюють широкий спектр галузей, від енергетики і фінансів до сільськогосподарського сектору та ІТ-сфери. Такі інвестиції не лише сприятимуть економічному розвитку, але й допомагатимуть у створенні робочих місць.

Безпосередній внесок Сполучених Штатів у відновлення української економіки виражається головним чином у фінансовій підтримці та інвестиціях. Крім того, США активно сприяють впровадженню структурних реформ в Україні, надаючи технічну допомогу та консультування в галузі управління державними коштами, боротьби з корупцією та покращення бізнес-середовища. США є найбільш двостороннім донором України за час війни, тобто країною, яка зафіксувала свою готовність надати Україні 42,8 млрд.євро допомоги, включаючи 70,7 млрд.євро військової допомоги. Важливо, що на Сполучені Штати Америки припадає 43% від загального обсягу допомоги Україні з боку західних демократій. В структурі пакету допомоги США переважає військова підтримка (понад 60%). Важливо відмітити, що грошова допомога США переважно складається з грантових коштів.

Важливим є непрямий вплив економічного співробітництва зі США на економіку України. Йдеться про підвищення привабливості України як місця для іноземних інвестицій, зокрема позитивний вплив американських інвестицій на загальний інвестиційний клімат держави. Також важливим є трансфер технологій, що є результатом співробітництва науково-технічних освітніх проєктів.

Партнерські відносини важливі не тільки для обох країн, але і для всього міжнародного співтовариства в контексті нового міжнародного порядку. Це

сприятиме не тільки економічному розвитку і стабільності України, а й формуванню більш стабільного і передбачуваного міжнародного порядку і безпеки.

Так у 2021 році обсяг двосторонньої торгівлі товарами і послугами зріс на 27,1 відсотків у порівнянні з 2019 роком – з 6,1 до 7,7 млрд. дол. США. За січень-вересень 2022 року обсяг двосторонньої торгівлі товарами між Україною та США зменшився на 32,3 відсотка у порівнянні з аналогічним періодом 2021 року і склав 2,4 млрд. дол. США (експорт зменшився на 40,6 відсотка, імпорт – на 28,3 відсотка). Суттєве скорочення двостороннього торговельно-економічного співробітництва було спричинене військовим вторгненням росії в Україну, анексією агресором частини або всієї нашої території та знищенням хоча б окремих інфраструктурних об'єктів і виробничих потужностей.

Результати дослідження вказують на те, що при здійсненні експортної діяльності, для більшості товарних категорій у США немає законодавчо встановленої вимоги щодо обов'язкового залучення сторонньої організації для проведення лабораторних досліджень, але як свідчить практика і контролюючі органи, і партнери можуть вимагати подання документів про проведені тестування. Сертифікація товарів на відповідність вимогам певного стандарту є найбільш поширеною практикою доведення відповідності для імпортованої продукції. Сертифікацію можуть здійснювати як приватні установи (розробники стандартів, сертифікаційні органи, торгові та бізнес-асоціації), так і державні організації федерального рівня чи на рівні окремого штату. Обов'язкова державна сертифікація здебільшого застосовується до товарів з високим рівнем ризику, а саме до продуктів харчування, фармацевтичної продукції, медичного обладнання, авіаційної техніки та ін.

Отже, зовнішня торгівля США навряд чи буде значною мірою стимулюватися експортом українських товарів. США є одним з імпортерів українських послуг, тому вкрай важливо віддавати перевагу сектору послуг в структурі українського експорту. Окрім аутсорсингу у програмуванні, можливим є виробництво власних українських програмних продуктів. Адже

США зацікавлені в українських стартапах у сфері технологій та програмування. Україна повинна зосередитися на розробці та експорті високотехнологічних товарів, таких як програмування, дизайн, відеоігри. Це дозволить малим і середнім підприємствам активно нарощувати свій експортний потенціал.

Скориставшись нестабільною внутрішньополітичною ситуацією в Україні, на початку 2014 року наш північний сусід порушив основоположне міжнародне право, незаконно окупувавши Крим і розпочавши збройний конфлікт у східній частині нашої країни. У такому випадку Україна може покладатися на власні сили та підтримку з боку підписантів Будапештського меморандуму та держав-членів ЄС і НАТО, які визнають, що збереження незалежності та територіальної цілісності України має вирішальне значення для досягнення глобальної та регіональної стабільності.

Підписання Будапештського меморандуму про взаєморозуміння надало Україні доступ до гарантій безпеки з боку таких країн, як США, Велика Британія та Росія. Важливою є їх ефективність, яка, як свідчать країні геополітичні події, не є вирішальною в контексті забезпечення територіальної цілісності України. У цьому контексті важливим є вплив Сполучених Штатів Америки. США прагнули переконати Україну стати без'ядерною державою в обмін на безпеку та фінансову підтримку. Окрім цього, наявність в Україні ядерної зброї перешкоджала б розвитку економіко-дипломатичних відносин між Україною та США, торгівлі між двома країнами та співпраці на економічному, соціальному та іншому напрямку. Міжнародна ізоляція, економічні санкції та відсталість країни були основними факторами, що заважали Україні залишатися третьою за величиною ядерною державою в світі зі значним запасом ядерної зброї. До того ж США, Росія та Франція самі є ядерними державами. І саме завдячуючи гарантіям безпеки, наданими цими країнами, Україна погодилася на підписання Будапештського меморандуму про взаєморозуміння в обмін на відмову від ядерної зброї. Основними гарантіями даного Меморандуму є повага до територіальної цілісності та суверенітету України, зобов'язання відповісти на збройний напад на Україну і як наслідок, зобов'язання провести переговори.

Розслідування показали, що відсутність детальних механізмів регулювання насправді, спрямовані проти територіальної цілісності та незалежності України, робить ці гарантії на жаль мало ефективними з боку держав, які гарантують українську безпеку.

В умовах коли світова політична та економічна ситуація стає все більш нестабільною, а нові виклики, пов'язані з різними аспектами глобальної безпеки, стають все більш актуальними, аналіз воєнно-політичної комунікації стає нагальним завданням для розуміння та прогнозування розвитку подій у міжнародних відносинах. Зокрема, досвід комунікації України з такими ключовими державами як ЄС та США, дає можливість визначити стратегії та напрямки, які характеризуватимуть майбутню взаємодію між державами.

Військово-технічна допомога США Україні сьогодні є найбільшою в історії і надається пришвидшено (2022-2023 рр.) з ціллю зменшення експансіоністських намірів росії, а також з метою сприяння міжнародній безпеці в майбутньому. Головним мотивом надання військової допомоги США Україні також є беззаперечне право України на свій захист. Відповідно до своєї зовнішньополітичної стратегії США, в якій стверджується їх глобальна роль у світі, США розглядають росію, як свого найбільшого геополітичного ворога і наданням військової допомоги Україні прагнуть максимально її послабити.

Кінець 2023 року позначився виникненням проблем щодо подальшого фінансування військової допомоги Україні. Так, 20.10.2023 року президент Джо Байден подав на розгляд Конгресу новий запит щодо фінансування допомоги та інших витрат для України та Ізраїлю. Палата представників стверджувала необхідність розподілу цих двох питань. Однак Сенат вирішив все таки об'єднати їх. В свою чергу, республіканці в Конгресі зауважують, що вони будуть підтримувати виділення допомоги Україні, виключно в пакеті з заходами щодо зміцнення американсько-мексиканського кордону та посилення імміграційного законодавства США, що являється їх давнім пріоритетом в політиці. Це призвело до інтенсивних переговорів між

республіканцями та демократами, які сенатор-демократ Майкл Беннет вже назвав найскладнішими у житті Конгресу.

Проте, не дивлячись на сьогодні військова допомога США Україні складає мільярди доларів і транспортує висококваліфіковане обладнання, в тому числі нелетальне. Наразі наша держава отримує сучасну зброю починаючи від HIMARS і закінчуючи боепропасами та ракетами. Так, після початку війни сили НАТО намагаються допомагати Україні озброєнням та проведенням навчань для наших військових. Однак враховуючи військову потужність росії, процес модернізації ЗСУ та трансформації не повинен припинятися до закінчення війни та відновлення територіальної цілісності.

Таким чином, під впливом глобалізації та швидких зрушень в міжнародних відносинах, економічне співробітництво України зі США стає дедалі важливішим. Стабільне партнерство стоїть на першому місці особливо в умовах поточної геополітичної нестабільності та через необхідність адаптуватися до нових глобальних викликів.

Провідну роль серед нинішніх пріоритетів США значна увага належить політико-економічному стримуванню Китаю. Довгострокове стримування росії також відіграє важливу роль, в основному пов'язану з військовим плануванням і протидією російському впливу на європейському континенті та пострадянському просторі. Принципово важливим є припинення прямої участі США у військових конфліктах Сирії і Афганістані. Що стосується України, то практичність будь-якої форми політичного врегулювання, двостороннього чи багатостороннього безпекового, залишається одним з найсерйозніших питань. Така ситуація загалом відображає не лише складний стан безпеки в Європі, але й хрупкість мирного співіснування за умов так званого холодного миру. В умовах нової глобальної мультиполяризації демонтаж дипломатичних механізмів моніторингу над озброєнням є не випадковим фактором, а закономірним наслідком системи міжнародних відносин. У цій системі домінуючим фактором є не баланс сил і пов'язане з ним дотримання визначених

правил, а зростання конкуренції, виклик гегемонії з боку держав та їх стійких військово-політичних утворень.

Хоч неможливо чітко спрогнозувати подальшу співпрацю між Україною та США, перспективи існують. Для США підтримка України є стратегічним пріоритетом і підтримується як демократами, так і республіканцями. Тому навряд чи зміна глави держави змусить весь Конгрес переглянути свою позицію. На разі головне завдання України – вибудувати відносини з новим керівництвом США та шукати зворотній зв'язок з ним. Україні варто аргументовано донести важливість ситуації, що склалася та відшукати спільний план дій. Цілком ймовірно, що прихід Дональда Трампа не значитиме погіршення співпраці між Україною та США, а навпаки, відкриває нові можливості для подальшої співпраці та розбудови каналів співробітництва. Українсько-американське співробітництво ґрунтується на взаємній довірі та регулюється досить широкою договірно-правовою базою. Через свою фінансову допомогу та вимоги до українського уряду, США можуть стимулювати безліч реформ та прогресивних змін, які необхідні нашій країні, що сприятиме поглибленню співпраці між двома країнами. Хоча зміна американських адміністрацій розмила перспективи співпраці між Україною та США, допомога Україні залишається стратегічним пріоритетом для США і навряд чи зміниться в майбутньому. Головним завданням України в цьому процесі є налагодження контактів з новим керівництвом США та розширення сфер співпраці між двома країнами.

Виходячи з вище викладеного, слід зазначити, що оскільки США і надалі обіцяють підтримувати боротьбу за демократичні цінності, то Україна має цим скористатись, так як це дасть нам можливість зберегти свій державний суверенітет і мати надійний захист від агресивної політики росії, яка сьогодні становить для нас основну загрозу.

Як підрахували експерти, на повоєнну відбудову і відновлення України внаслідок війни росії проти України потрібно понад 349 мільярдів доларів. Проте дана сума неостаточна, адже бойові дії та ракетні обстріли РФ тривають досі. В даному контексті варто врахувати, що ефективно повоєнне відновлення та

економічний розвиток України вимагатимуть застосування як традиційних, так й інноваційних інструментів. Крім того, історичний досвід вказує на те, що така відбудова та розвиток неможливі без залучення інвестиційних ресурсів високорозвинених держав.

Інституційно-правова підготовка України до післявоєнної відбудови розпочалася майже одночасно з військовим вторгненням і зараз перебуває у повній готовності. Починаючи з далекого 2014 року Україна накопичила достатній досвід впровадження реформ, спрямованих на стимулювання інвестицій у стратегічні галузі, зокрема в альтернативну енергетику, сільське господарство, переробну промисловість, інформаційно-комунікаційні технології тощо.

Відновлення економіки з міжнародною підтримкою, в тому числі США, дозволить модернізувати виробничі потужності та здійснити фундаментальні структурні реформи в економічному секторі, які можуть бути здійснені шляхом збільшення виробництва інноваційних товарів та послуг з високою доданою вартістю.

Забезпечення достатнього фінансування для реалізації проектів та дотримання правил прозорості, підзвітності, ефективності та подолання корупційних ризиків в процесі повоєнної відбудови України дасть можливість розбудувати в країні нову економічну систему, засновану на інноваційних засадах. Диверсифікація джерел інвестицій у відбудову та досвід досвідчених іноземних партнерів в питаннях структурних перетворень та розвитку людського капіталу на основі принципів людиноцентризму.

Міжнародні партнери, зокрема США, відіграватимуть важливу роль у фінансуванні відбудови України. Також важливою передумовою перемоги України, її повоєнної відбудови є подальша фінансова, гуманітарна та військова підтримка усіх держав цивілізованого світу. Адже протистояння державі агресору, державі, яка є спонсором тероризму, влада якої нехтує основоположними загальносупільними цінностями, правами і свободами громадян, є досить складним випробуванням. Але український народ демонструє

громадянську єдність, значну фінансову підтримку та довіру Збройним Силам України, що звитяжно боронять нашу державу від окупантів та агресорів.

Від самого початку США розглядали свою підтримку України в її протистоянні з росією у досить широкому геополітичному контексті. Анексія територій, порушення територіальної цілісності, силові зміни кордонів у Європі та підтримка москвою сепаратистських угруповань не лише підривають принципи і норми міжнародного права, але й ставлять під сумнів здатність Сполучених Штатів Америки забезпечувати стабільне дотримання загальних «правил гри» у міжнародній системі. Підтримуючи Україну США роблять свій внесок у зміцнення стійкості світового порядку перед загрозами з боку росії. Так реакція Вашингтона в цій ситуації позитивно впливатиме на оцінку зобов'язань США в інших частинах світу.

Вплив США на результат «української кризи» має вирішальне значення, враховуючи схильність багатьох європейських лідерів до компромісу з росією задля задоволення власних енергетичних та економічних інтересів.

Якщо США не зможуть надати належну підтримку Україні, вони не лише продемонструють свою слабкість як світового лідера, а й створять небезпечний прецедент у міжнародних відносинах щодо можливості безкарного досягнення «великими державами» власних національних ідей за допомогою силових дій. Така підтримка демонструватиме лідерство у зміцненні світового порядку, заснованого на міжнародному праві. Так звана «українсько-російська криза» є показником глибоких змін, що відбуваються у світі з початком XXI століття, а її наслідки визначатимуть світову політику, міжнародний порядок і місце в ньому США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. П. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія / Андрущенко В. П., Губерський Л. В., Михальченко М. І. К.: Генеза, 2011. 656 с.
2. Дарендорф Р. У пошуках нового устрою. Пер. з нім. А. Орган, А. Ручка. К.: Києво-Могилянська академія, 2008. 108 с.
3. Дяченко М. В. Філософські виміри культури. Х.: ХДАК, 2007. 204 с.
4. Діденко Н. Г. Управління, влада, держава: філософські аспекти взаємодії: монографія. Донецьк: ДонДУУ, 2010. 128 с.
5. Міжнародні відносини та зовнішня політика України у світовій спільноті. URL: <https://svitppt.com.ua/ekonomika/mizhnarodni-vidnosini-ta-zovnishnya-politika-ukraini-u-svitoviy-spilnoti.html>
6. Підгурська І. Особливості формування міжнародних партнерських відносин у сучасній світовій економіці. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 1 (26). С. 5–11.
7. Черкасова В. В. Специфіка міжнародного партнерства та співробітництва. спільні та відмінні риси. взаємозв'язок. URL: http://www.confcontact.com/20121221/4_cherkasova.htm (дата звернення 03.02.2024р.)
8. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. К.: КНЕУ, 2003. 948 с
9. Український соціум / [Власюк О. С., Крисаченко В. С., Степико М. І. та ін.]. К.: Нац. ін-т стратег. дослідж., 2011. 791 с.
10. Енциклопедичний словник-довідник. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-5696-5/19.pdf>
11. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. с. 141. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 05.02.2024)
12. Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс] // постановою Кабінету Міністрів України від 30

березня 2016 р. № 281. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-p#n8>.
П.4 підпункт 4 -1 (дата звернення 10.02.2024)

13. Гуменюк Б. І., Щербань О. В. Сучасна дипломатична служба : [навч. посіб.]. Київ : Либідь, 2001. 255 с.

14. Чекаленко Л.Д. Україна – США: від проектів до реалій. Американістика у вітчизняній політичній науці 2012. С. 103. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/3941/1/216-798-1-PB.pdf>

15. Хартия стратегічного партнерства Україна – США. URL: <https://mfa.gov.ua/news/hartiya-strategichnogo-partnerstva-ukrayina-ssha>

16. Німченко Н.С. Аналітична оцінка сучасного стану зовнішньоторговельного співробітництва України і США. Формування ринкової економіки. 2014. №32. С.275-290 (дата звернення: 18.02.2024р.)

17. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

18. Огляд торговельної політики Сполучених Штатів Америки. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=537bcb9d-853d-4d7c-bc9a-064d54baed95&title=OgliadTorgovelnoiPolitikiSpoluchenikhShtativAmeriki>

19. Дія. Бізнес. Експортний напрям. США. URL: <https://export.gov.ua/country/109-ssha>

20. Підсумки зовнішньої торгівлі товарами України в I кварталі 2023 р. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-05/pidsumky-zovnishnyoi-torgivli-tovaramy-ukraine-v-i-kvartali-2023.pdf>

21. Зовнішня торгівля товарами. Підсумки I півріччя 2023 року. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-tovaramy-pidsumky-i-pivrichchya-2023-roku>

22. Стецура І.М., Морганюк Д.М., Панасюк М.М. Окремі аспекти військово-технічного співробітництва України з країнами-членами північноатлантичного альянсу на сучасному етапі. *«Молодий вчений»*. № 6 (82) 2020 р. с. 73-78

23. Івасечко О., Лопушанський П. Військова допомога США Україні у протидії збройній агресії росії у 2014–2023 рр. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політолог. студії. 2023. Випуск 49. С. 259-269
24. Military aid defined. URL: <https://new.debateus.org/military-aid-defined/>
25. Лойшин А., Ясенко С., Косарецький Є., Бойко Р. Сутність ключових понять у сфері міжнародної допомоги, наданої для зміцнення обороноздатності України. *Міжнародне співробітництво у воєнній сфері*. 2023. № 3 (76). С. 46–57.
26. Тихоненко І. В. Україна у зовнішньополітичній стратегії США за адміністрації Дж. Байдена: концептуальний вимір. *Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку*. 2023. № 1. С. 74–81
27. Військово-економічна допомога Заходу: підтримувальна терапія за дефіциту ліків. URL: https://lb.ua/economics/2023/07/26/567143_viyskovoekonomichna_dopomoga.html
28. Західна військова допомога Україні. URL: <https://bmpd.livejournal.com/4492909.html>
29. NATO Races to Counter Russia's Threat in Europe's Weak Spot. URL: <https://www.bloomberg.com/news/features/2022-08-19/ukraine-war-nato-race-to-counter-russia-threat-in-vulnerable-black-sea-region>
30. Реалії і перспективи стратегічного партнерства США і України. URL: <https://bintel.org.ua/analytics/realiyi-i-perspektyvy-stratehichnoho-partnerstva-ssha-i-ukrayiny/> (дата звернення: 13.03.2024р.)
31. У Лугано ухвалили підсумкову декларацію Конференції з відновлення України. URL: https://lb.ua/economics/2022/07/05/522205_lugano_uhvalili_pidsumkovu.html (дата звернення: 14.03)
32. Стратегічний брифінг «Економічне відновлення», Лугано (Швейцарія), липень 2022 р. URL: <https://cutt.ly/WwfaGapD>
33. Проєкт Плану відновлення України / Національна рада з відновлення України, липень 2022 р. URL: <https://cutt.ly/hwfaFIpO>.

34. Мединська Т.В, Боднарюк І.Л., Олійник Н.Р. Міжнародна допомога як основа повоєнного відновлення економіки України. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. Економічні науки. № 73. 2023. С.93-102

35. Тихоненко І. В. Україна у зовнішньополітичній стратегії США за адміністрації Дж. Байдена: концептуальний вимір. *Політичне життя*. 2023. №1. С. 74-81.

36. Головань О. О. Еволюція зовнішньої політики США на початку ХХІ ст.: дис. канд. політ. н.: 23.00.04. Національна академія наук України. Державна установа «Інститут всесвітньої історії». Київ, 2015. 202 с.

37. Гончаров Г., Каплін О., Файер О. Збігнев Бжезінський і місце України в його геостратегічній концепції (1940-2017 рр.). *Альманах Грані*. 2021. Т. 24. № 12. С. 43-50.

38. Про Стратегію комунікації з питань євроатлантичної інтеграції України на період до 2025 року: Указ Президента України від 11.08.2021 № 348/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348/2021#Text>

39. Байден опинився під сильним тиском союзників. URL: <https://wz.lviv.ua/blogs/492206-bajden-opinivsyia-pid-silnim-tiskom-soyuznikiv>

40. Українсько-американські відносини за останні роки виробили серйозний імунітет на політичні викриття в обох країнах. URL: <https://yvu.com.ua/ukrayinsko-amerykanski-vidnosyny-za-ostanni-roky-vyrobyly-serjoznyj-imunitet-na-politychni-vykryttja-v-oboh-krayinah/>

41. Допомога Україні стала об'єктом торгу політиків у США, але все не так погано – експерти про стримування росії та стратегію України. <https://www.holosameryky.com/a/ukraine-aid-2024/7383529>.

ДОДАТКИ